

**PIEKSÄMÄEN KAUPUNGIN
PÄIHDESTRATEGIA**

Seuranta ja päivitys 5/2011

SISÄLLYS

Johdanto	3
PIEKSÄMÄEN PÄIHDETYÖN VISIO JA MISSIO	4
1 YLEISTÄ	5
1.1 EHKÄISEVÄ PÄIHDETYÖ	5
1.2 KUNTOUTTAVA PÄIHDETYÖ	7
PIEKSÄMÄEN KAUPUNGIN EHKÄISEVÄN PÄIHDETYÖN YDINSTRATEGIA	9
Pieksämäen ehkäisevän päihdetyön TOIMIALAKOHTAISET SUUNNITELMAT	13
Neuvolatoiminta.....	13
Koulu- ja opiskelijaterveydenhuolto.....	14
Työterveyshuolto, avosairaanhoido: lääkäreiden ja hoitajien vastaan- ottotoiminta, poliklinikka.....	16
Ikäihmistien palvelut: eläkeikäisten neuvola, avosairaanhoido, kotihoito	17
Psykiatrian poliklinikka ja päihdepoliklinikka	18
Päivähoito	20
Sosiaalityö / perheneuvola	21
Lasten ja perheiden sosiaalipalvelut	21
Peruskoulut, 2. asteen oppilaitokset.....	23
Nuorisotoimi	25
Pieksämäen seurakunta	28
Poliisi	30

PIEKSÄMÄEN KAUPUNGIN KUNTOUTTAVAN PÄIHDETYÖN STRATEGIA.....	31
Päihdetyön hoito- ja kuntoutuspalvelut.....	31
Hoidontarpeen arviointi	33
Päihdepoliklinikka	34
Katkaisuhoito	35
Korvaushoidot.....	36
Kuntouttava laitoshoido.....	36
Päiväkeskustoiminta	37
Asumispalvelut	38
Huumeiden käyttäjien sosiaali- ja terveysneuvontapiste Vinkki	39
Selviämisasema / Ensisuoja	40
TE-hallinto (työ- ja elinkeinohallinto).....	40
Seurakunnan päihdetyö	41
Asiakasjärjestöt ja muu vapaaehtoistoiminta.....	41
AA-ryhmä	41
AL-anon	41
A-kilta	41
Pieksämäen katulähetys	42
Kehittämishankkeet.....	42
Seniöri-projekti (2005-2008) ja Seniöri jatkohanke (2009-2011)	42
KiipIt-hanke (2009-2012)	42
Pelissä-hanke (2008-2011).....	43
Päihdetyön tiedotus	45
 LIITE.....	 46

JOHDANTO

Pieksämäen seudun ensimmäinen päihdestrategia laadittiin vuonna 2001. Strategia hyväksyttiin silloisten Haukivuoren, Jäppilän, Pieksämäen maalaiskunnan ja Virtasalmen kuntien sekä Pieksämäen kaupungin valtuustoissa. Päihdestrategian laatimisen lähtökohtana oli Itä-Suomen lääninhallituksen vuonna 1999 tekemä vetoamus, jossa kuntia pyydettiin käynnistämään laajajohjaisella yhteistyöllä kunnallisen päihdestrategian valmistelu. Lääninhallitus ilmaisi kirjeessä huolensa päihteiden käytön ja päihdehaittojen lisääntymisestä ja samanaikaisesti tapahtuneesta päihdehuollon palveluiden vähentymisestä.

Helmikuussa 2007 Pieksämäen kaupungissa toimiva päihdeyhdyshenkilöverkosto osoitti kaupunginhallitukselle ja sosiaali- ja terveyslautakunnille vetoamuksen päihdepalvelujen kehittämiseksi. Vetoamuksessa esitettiin, että päihdestrategian päivittäminen käynnistettäisiin viipymättä ja että päihdepalveluiden kehittämistyön koordinoitiin nimettäisiin poikkihallinnollinen työryhmä. Vetoamuksen taustalla on ollut huoli päihdetyön toimintaympäristössä tapahtuneista merkittävästä muutoksista. Tätä kuvaa alkoholin käytössä tapahtuneet muutokset ja alkoholihaittojen huomattava lisääntyminen. Kun vuonna 1999 alkoholijuomien myynti Suomessa asukasta kohden oli 7,0 litraa vuodessa, vuonna 2007 määrä oli 8,7 litraa (tilastoitu kulutus).

Sosiaalilautakunta asetti työryhmän 22.3.2007 ja antoi sen tehtäväksi päihdestrategian päivittämisen ja päihdepalveluiden kehittämistyön koordinoinnin. Sosiaalilautakunta nimesi työryhmään edustajikseen talous- ja hallintopäällikkö Heikki Mäyräsen ja sosiaalityöntekijä Pauli Lapin. Terveyslautakunta nimesi työryhmään edustajikseen osastonhoitaja Merja Norontauksen (terveyden edistämisen yhdyshenkilö), päihdepoliklinikan sosiaalityöntekijä Saila Kallion ja projektityöntekijä Ritva-Helinä Äijön mielenterveys- ja päihdepalvelujen kehittämishankkeesta. Lautakuntien pyynnöstä Tyynelän kuntoutus- ja kehittämiskeskus nimesi edustajakseen johtaja Seppo Sulkon, Räätiliprojektista sairaanhoitaja Maarit Laakkosen ja kaupunkiseurakunta diakoni Mikko Rynnäsen. Työryhmään kutsuttiin lisäksi ylilääkäri Pekka Paavilainen. Työryhmän puheenjohtajana toimi Heikki Mäyränen ja sihteerinä Saila Kallio ja Merja Norontaus.

Päihdestrategiatyöryhmä nimesi kaksi alatyöryhmää, jotka työstivät päihdestrategiaa ennaltaehkäisyn ja varhaisen puuttumisen sekä päihdekuntoutuksen näkökulmista käsin. Työryhmien kokoonpanot ovat nähtävissä liitteessä.

Nyt laaditun päihdestrategian tehtävänä on edistää kaupunkilaisten hyvinvointia ja minimoida päihteiden aiheuttamia haittoja. Strategia koostuu ehkäisevän päihdetyön osiosta, päihdekuntoutuksen osiosta ja tausta-aineistosta. Strategiasta käy ilmi päihdetyön tavoitteet, sisältö, vastuu ja resurssit. Päihdestrategiaan kuuluu olennaisena osana sen säännöllinen tarkistaminen ja kehittäminen.

Päihdestrategia hyväksyttiin valtuustossa joulukuussa 2008. Päihdestrategian päivitystyö valmistui huhtikuussa 2011.

PIEKSÄMÄEN PÄIHDETYÖN VISIO JA MISSIO

VISIO

Ehkäisevä päihdetyö on osa arkielämää ja päihdepalvelut ovat olennainen osa kuntalaisten hyvinvointipalveluja. Työntekijöiden päihdetyön osaaminen on ajan tasalla. Palvelut vastaavat monipuolisesti asiakkaiden tarpeisiin. Palveluihin pääsy on joustavaa ja helppoa.

MISSIO

Pieksämäen asukkaiden hyvinvointia vahvistetaan edistämällä päihteettömyyttä ja ehkäisemällä päihdehaittojen syntymistä sekä hoitamalla jo syntyneitä päihdehaittoja yhteistyössä eri viranomaisten ja kolmannen sektorin toimijoiden kesken.

1 YLEISTÄ

1.1 EHKÄISEVÄ PÄIHDETYÖ

Ehkäisevä päihdetyö (EPT) on lakisääteistä toimintaa, jonka yleisten edellytysten luominen on ensisijaisesti valtion ja kuntien tehtävä. Käytännön toiminnasta vastaavat kunnat eri hallinnonaloineen sekä järjestöt ja erilaiset muut yhteisöt. Työtä tehdään moniammatillisena ja monitoimijaisena yhteistyönä, paljolti osana eri ammattikuntien perustyötä. Toimintaa säätelevät monet eri lait ja säädökset alkaen perustuslain perusoikeussäännöksistä: raittiustyölaki, päihdehuoltolaki, tupakkalaki, alkoholilaki, huumausainelaki, lastensuojelulaki, kansanterveyslaki jne.

Ehkäisevä päihdetyö on toimintaa, jonka tavoitteena on edistää terveyttä, turvallisuutta ja hyvinvointia

- edistämällä päihteettömiä elintapoja
- ehkäisemällä ja vähentämällä päihdehaittoja sekä
- lisäämällä päihdeilmiön ymmärrystä ja hallintaa

Ehkäisevän päihdetyön keinoin pyritään vähentämään päihteiden

- kysyntää
- saatavuutta ja tarjontaa sekä
- haittoja

Ehkäisevällä päihdetyöllä vaikutetaan

- päihteitä koskeviin tietoihin, asenteisiin ja oikeuksiin
- päihdehaitoilta suojaaviin tekijöihin ja niiden riskitekijöihin sekä
- päihteiden käyttöön ja käyttötapoihin

Päihteitä, joiden käyttöön ja haittoihin ehkäisevällä päihdetyöllä vaikutetaan, ovat alkoholi, huumausaineet ja tupakka. Myös lääkkeet, liuottimet ja muut aineet luokitellaan päihteiksi silloin, kun niitä käytetään päihtymistarkoituksessa. (Ehkäisevän päihdetyön laatukriteerit, Stakes, 2006)

Pieksämäellä on pitkä ehkäisevän päihdetyön perinne: Nuorten ehkäisevän päihdetyön moniammatillinen työryhmä Viisari on toiminut paikkakunnallavuodesta 1997. Vuoden 2002 seudullisen strategian pohjalta on toteutettu useita toimenpiteitä: laadittu päihteitä käyttävien odottavien äitien moniammatillinen hoitoketju, nuorten ehkäisevän päihdetyön toimintamalli sekä aloitettu eri-ikäisten mini-interventiotoimintaa. Näillä toimilla on tehostettu päihteiden käytön puheeksi ottamista ja hoitoon ohjausta. Paikallisen vaikuttamisen hanke PAVA (v. 2004 – 2005) järjesti koulutus- ja keskustelutilaisuuksia sekä ammattihenkilöille että vanhemmille. Lisäksi PAVA mahdollisti ehkäisevän päihdetyön materiaalista resursointia. Monilla kouluilla on laadittu koulukohtaisia toimintamalleja nuorten päihteiden ennaltaehkäisyyn.

Joka toinen vuosi tapahtuvan Kouluterveyskyselyn avulla on seurattu nuorten päihde- ja hyvinvointitilannetta paikkakunnalla ja pyritty suuntaamaan toimintaa ja voimavaroja kulloinkin ajankohtaisiin asioihin. Terveystieto oppiaineena tehostaa päihdekasvatusta ja tuo sen koko ikäluokan ulottuville. Nuorten päihdetietous on kouluterveyskyselyn mukaan yllättävän huonolla tasolla: noin joka viidennellä pieksämäkeläisellä 8. – 9. luokkalaisella on huonot tiedot päihteistä. Tämä on haaste mm. päihdeopetuksen ja -kasvatuksen menetelmille. On arvioitu, että myös ammattihenkilöiden päihdetietous ja menetelmäosaaminen vaihtelevat huomattavasti. Lisäksi ongelmana on koettu nuorille suunnattujen matalan kynnyksen päihdepalvelujen vähäisyys tai jopa puuttuminen. Yleistä tiedottamista ja asenneilmapiirin muokkaamista päihteiden käytölle kielteisemmäksi on erityisesti nuorten kohdalla tehostettava. Poliisi pitää koululaisille säännöllistä valistusta myös päihteistä.

Vuoden 2008 alussa alkavan Poliisin ja nuorisotoimen yhteisen Missä mennään? Huumeet puheeksi -hankkeen tarkoituksena on löytää ennalta ehkäisevän päihdetyön muotoja, jotka voitaisiin vakiinnuttaa osaksi ammattihenkilöstön perustyön toimintamallia.. Etsitään yhteisiä toimintatapoja eri toimijoiden kesken ja pyritään löytämään uusia palvelumalleja yli hallintorajojen. Tavoitteena on myös moniammatillisen verkostotyön kehittäminen Pieksämäellä ja ammattihenkilöstön osaamistason nostaminen päihde- ja huumeuudessa vaadittavalle tasolle. Hanke päättyi keväällä 2009, mutta ammattihenkilöstön koulutusta on tarkoitus jatkaa tarpeen mukaan. Lisäksi tarkoituksena on vanhempien tieto- ja taitotason kohottaminen havaitsemaan ja kohtaamaan nuorten mahdolliset päihde- ja huumeongelmat mahdollisimman varhaisessa vaiheessa.

Ehkäisevän päihdetyön painopistealueet Pieksämäellä

- Ehkäisevän päihdetyön **rakenteiden** määrittely
- Moniammatillisen **verkostotyön** tehostaminen -> saumattomat hoito- ja palveluketjut, toimintamallit
- Riittävien **palveluiden** turvaaminen
- Eri toimijoiden **osaamisen** varmistaminen EPT:ssä
- Poliisien valistustoiminnan tehostaminen
- Alaikäisten **päihteiden saatavuuteen** vaikuttaminen
- Nuorten **tupakoinnin ehkäisy**, vieroitustoiminnan organisointi
- Vanhempien ja mm. elinkeinoelämän **vastuun** tehostaminen
- **Seurantajärjestelmien** varmistaminen
- Yleiseen **asenneilmapiiriin** vaikuttaminen päihteiden käyttöä ehkäiseväksi
- Ehkäisevän **päihdetyön tehostaminen perheissä**, joissa vanhemmilla päihdeongelma
- **Nuorten osallisuuden lisääminen** ehkäisevässä päihdetyössä.
- Yhteistyö **järjestöjen** kanssa

Eri ikä- ja kohderyhmät ominaispiirteinen on huomioitava riittävästi suunnitelmissa.

1.2 KUNTOUTTAVA PÄIHDETYÖ

Päihdepalveluja tulee päihdehuoltolain mukaan järjestää kunnassa esiintyvän tarpeen mukaisesti sekä sosiaali- ja terveydenhuollon yleisissä palveluissa että päihdehuollon erityispalveluina. Yleiset palvelut ovat tärkeitä päihdeongelmien hoidossa lähipalveluina ja siellä tarvitaan riittävää osaamista muun muassa varhaisvaiheen päihdetyöhön.

Sosiaali- ja terveydenhuollon yleisillä palveluilla tarkoitetaan tässä:

- perusterveydenhuoltoa
- lastensuojeluun, työhön, toimeentuloon, asumiseen ja syrjäytymiseen liittyviä sosiaalipalveluja
- mielenterveyspalveluja
- työterveyshuoltoa
- äitiys ja lastenneuvolatyötä
- kotipalveluja ja kotisairaanhoidoa
- terveyskeskuksen vuodeosastoja
- erikoissairaanhoidon poliklinikoita ja vuodeosastoja

Päihdetyössä tarvitaan sekä yleisiä sosiaali- ja terveydenhuollon palveluita, että päihdehuollon erityispalveluita

Sosiaali- ja terveydenhuollon yleisten palveluiden lähipalveluja päihdetyössä ovat esimerkiksi päihdeongelmien tunnistaminen, akuuttien palvelujen tarjoaminen (kuten alkoholikatkaisuhuolto sekä päihteisiin liittyvät tapaturmat ja sairaudet), päihdehuollon erityispalvelujen tarpeenarviointi, motivointi ja päihdehoitoon ohjaus sekä pitkäjänteiseen jatkohoitoon ja päihdekuntoutukseen osallistuminen. Akuutteja palveluja on tarjottava myös päihtyneille.

Usein päihdehuollon erityispalveluiden kanssa yhdessä tuotettavia lähipalveluja ovat matalakynnyksiset, päihteiden käytön vähentämiseen tähtäävät palvelut ja huono-osaisuuteen liittyvät tukipalvelut kuten asumispalvelut ja päiväkeskustoiminta sekä huumeiden käyttäjien terveysneuvonta ja pistosvälineiden vaihto. (Ehkäisy ja hoito, laadukkaan päihdetyön kokonaisuus, Stakes 07)

Moniongelmaisten hoito vaatii monialaisuutta. **Päihdeongelmaisten erityispalveluja järjestetään avopalveluina A-klinikoilla ja päihdeklini-koilla sekä laitospalveluina kuntoutusyksiköissä.**

Asumispalveluja järjestetään sekä sosiaalihuollon yleisinä palveluina, että erityisissä päihdehuollon asumispalveluyksiköissä. Päihdehuollon erityispalvelujen tehtävänä ovat muun muassa asiakkaan päihdeongelman ja hoitotarpeen arviointi, terapeutin avohoito, katkaisuhuolto ja kuntoutus, jälkikuntoutus ja erikoistuneet asumispalvelut ja päivätoiminta. Varsinaisen asiakastyön lisäksi

päihdehuollon erityispalvelut voivat tuottaa jalkautuvaa päihdetyötä sekä asiantuntija- ja konsultaatiopalveluja sosiaali- ja terveydenhuollon peruspalveluille.

Moniongelmaisten päihdeongelmaisten hoito- ja kuntoutus vaatii usein myös monialaista yhteistyötä. Erityisesti samanaikaisesti mielenterveys ja päihdeongelmista kärsivien asiakkaiden hoito vaatii hyviä yhteistyörakenteita mielenterveystyön kanssa. Moniongelmaisten asiakkaiden hoidossa voidaan tarvita yhteistyötä myös lastensuojelun, sosiaalitoimen, asumispalvelujen, koulutus- ja työvoimapalvelujen kanssa. Tärkeää on myös yhteistyö päihdeongelmaisten omaisten sekä arjen tukena olevien ei-julkisten toimijoiden kuten järjestöjen ja seurakuntien kanssa. (Ehkäisy ja hoito, laadukkaan päihdetyön kokonaisuus, Stakes 2007)

PIEKSÄMÄEN KAUPUNGIN EHKÄISEVÄN PÄIHDETYÖN (EPT) YDINSTRATEGIA

Ydinstrategiassa olevat alueet koskevat kaikkia ehkäisevää päihdetyötä tekeviä joko välillisesti tai välittömästi. Perusasiat, kuten rakenteet ja voimavarat on turvattava ja luotava yhdessä riittävän selkeät toimintamallit. Strategian toteuttaminen edellyttää myös kaikkien tahojen ja toimijatasojen sitoutumista siihen. Erityisen suuri vastuu on esimiehillä toiminnan mahdollistamisessa.

Kriittiset menestystekijät	Tavoitteet	Toimenpiteet	Vastuutahot/ -henkilö
<p>1. Ehkäisevän päihdetyön rakenteet</p> <p><u>Toteutuma 5/2011:</u> Ehkäisevän päihdetyön ryhmä on nimetty; Viisari-työryhmä. Yhdyshenkilö erit. nuorisotyönt. Pia Niilo-Rämä V:n 2011 alusta saatu 0,5 päihde-/mielenterveystyöntekijää kouluille ja oppilaitoksille</p>	<p>1. Luodaan selkeä järjestelmä, jonka avulla suunnitellaan, koordinoidaan ja seurataan ehkäisevää päihdetyötä Pieksämäellä</p>	<p>1. Nimetään ehkäisevät päihdetyön ryhmä ja ehkäisevän päihdetyön yhdyshenkilö Thl:n verkostoon.</p>	<p>Sosiaali- ja terveystoimen johtaja ja vastuualueiden johtajat</p>
<p>2. Verkostotyö</p> <p>Toteutus: Ehkäisevän päihdetyön malli on päivitetty. Asiasta on tiedotettu kuntalaisia ja viranomaisia.</p> <p>Eri yhteistyötahot ovat toteuttaneet ”Kuka päättää” ohjelmaa 6. luokkalaisille vuosittain</p> <p>Verkostotyötä on tehostettu päihde- ja lapsiperhepalveluiden kesken – sovittu joistakin toimintatavoista</p>	<p>2.1 Viranomaisverkostot toimivat saumattomasti</p> <p>2.2 Asiakasverkostojen käyttö tehostuu</p>	<p>2.1 Sovitaan verkostoyhteistyön toimintamalleista, kirjataan ne ja saatetaan kaikkien toimijoiden tietoon (esim. kaupungin verkostosivuilla)</p>	<p>EPT:n ryhmä, EPT:n yhdyshenkilö</p>

<p>(lasten huomiointi aikuisten päihdepalveluissa, mm. päihdepl:n lapsipalaverit)</p> <p>3. Osaaminen</p> <p><u>Toteutus:</u> Koulutuksia ja ajankohtaistilaisuuksia on järjestetty/tarjottu Pieksämäellä toteutetun Huumeet puheeksi-projektin yhteydessä (v. 2008), Kuka päättää-tapahtumien yhteydessä ja alueellisen ehkäisevän päihdetyön verkoston toimesta. Huolen vyöhykkeistä, nuorten kohtaamisesta koulutusta järjestetty,</p> <p>Oikeille raiteille-projektityöntekijä on jalkautunut nuorison joukkoon nuorisokahvilaan (tiedon jako nuorten ”foorumilla”) (projekti kestänyt v:n 2009 loppuun).</p>	<p>3.1 Ammattihenkilöiden osaaminen on ajan tasalla</p> <p>3.2 Vanhempien osaaminen nuorten päihdeasioissa lisääntyy</p> <p>3.3 Nuorten päihdeosaaminen lisääntyy</p>	<p>3.1 Säännölliset koulutukset (yhteiset sekä eri toimialojen erityiskoulutukset): <u>huumetietouden päivitystä ammattihenkilöille (mm. ”uudet huumeet”) järjestetään syksyllä 2011</u></p> <p>3.2 <u>Vanhempainillat (erit. tietoutta huumeista, vrt. laki) yleisötilaisuuDET, tiedottaminen mediassa</u></p> <p>3.3 Nuorten päihdeopetus ja -kasvatus (erityisesti terveystieto)</p> <p>Koulujen oppilashuolto -> keskustelut nuoren kanssa.</p> <p>Nuorisotyö.</p> <p>Tiedottaminen / keskustelut mediassa ja nuorten foorumeilla</p> <p>”Kuka päättää” –ohjelma vuosittain</p>	<p>Kohdat 3.1 – 3.3 Tulosalueiden ja –yksiköiden esimiehet, lähiesimiehet, EPT:n ryhmä ja yhdyshenkilö, poliisi</p>
<p>4. Kansalaisten päihdepalvelut</p>	<p>4.1 Kansalainen pääsee tarvittaessa riittävän nopeasti ja joustavasti</p>	<p>4.1 Palveluissa taataan puheeksiotto, riskien tunnistaminen,</p>	<p>Sosiaali- ja terveystoimi, koulu</p>

<p>Toteutus: Vastaanotoilla ja osastoilla on otettu asteittain käyttöön audit-kyselyt ja mini-interventio. Mini-interventio-koulutus terveydenhuollon henkilöstölle toteutettu syksyllä 2010 .</p> <p>5. Päihteiden saatavuus</p> <p>Toteutus: Syksyllä -10 ehkäisevän päihdetyön viikolla toteutettu tapahtuma teemalla ”koko kylä kasvattaa nuorten päihdeasioissa”</p> <p>6. Seurantajärjestelmät</p> <p>Toteutus: Vuoden 2008 ja 2010 kouluterveyskyselyn tulokset on otettu</p> <p>7. Yhteistyö eri järjestöjen, seurakunnan ja kolmannen sektorin kanssa</p> <p>Toteutus: Kuka päättää tapahtuma 6. luokkalaisille toteutettu vuosittain eri tahojen yhteistyönä.</p>	<p>päihdepalvelun piiriin riittävän varhaisessa vaiheessa. <u>Kansalaisten alkoholin käytön itsearviota tehostetaan</u></p> <p>5.1 Alaikäisille ei myydä eikä välitetä päihteitä</p> <p>6.1 Ajantasaisen tiedon saaminen suunnittelun, kehittämisen ja arvioinnin pohjaksi</p> <p>7.1 Järjestöjen (mm. Terveys ry, MLL, Saimaan syöpäyhdistys jne.) sekä srk:n osaamisen ja materiaalien hyödyntäminen</p>	<p>hoitoon ohjaus</p> <p>5.1 Sovitaan toimintatavat vanhempien, muiden aikuisten ja elinkeinoelämän kanssa.</p> <p>Järjestetään tiedotusta ja koulutusta aiheeseen liittyvästä lainsäädännöstä</p> <p>5.2 Myynnin ja välityksen valvontaa tehostetaan</p> <p>6.1 <u>Tulosalueet huolehtivat määrärahan varaamisesta kouluterveyskyselyä varten joka 2. vuosi, seuraava v. 2012.</u> Muun indikattoritiedon kerääminen</p> <p>7.1 Tapahtumat: mm. Kuka päättää, vanhempainillat, messut, koulutustilaisuudet, nuorten tilaisuudet jne.</p>	<p>EPT:n ryhmä ja yhdyshenkilö, kaikki hallinnonalat ja toimijat, vanhemmat, kaupat, ravintolat</p> <p>Vastuu- ja tulosalueiden johtajat: Opetustoimi, sosiaali- ja terveystoimi, nuorisotoimi EPT:n ryhmä ja yhdyshenki</p> <p>EPT:n ryhmä ja yhdyshenkilö koordinoi</p>
--	---	---	---

<p>8. Nuorten osallisuus</p> <p><u>Toteutus:</u> Talotoimikunnat (nuorisotalot) Oppilastoimikunnat (alakoulut) nuoriso- ja koulutoimen hankkeet ”Minun kouluni” Pieksämäellä Nuorisovaltuuston toiminta käynnistetty</p> <p>9. Pähdekampanjat</p> <p><u>Toteutus:</u> Viisari –työryhmä käytettävissä, mm. EPT -viikko</p>	<p>8.1 Nuoret otetaan mukaan suunnittelemaan ja toteuttamaan EPT:tä</p> <p>9.1 Laadun valvonta, koordinointi</p>	<p>8.1 Nuorten kuuleminen päätöksentekofoorumeilla (nuorisovaltuusto)</p> <p>8.2 <u>Talotoimikunnat (nuorisotalot), oppilastoimikunnat (alakoulut), nuoriso- ja koulutoimen hankkeet ”Minun kouluni” Pieksämäellä, nuorisovaltuuston toiminta jatkuvat</u></p> <p>8.3 Tukioppilas- ja kummioppilastoiminta</p> <p>9.1 Ulkopuoliset asiantuntijat -> kriittisyys tilaisuuksien suhteen</p>	<p>Luottamushenkilöjärjestelmä, opetustoimi, nuorisotoimi</p> <p>EPT:n ryhmä, koulujen rehtorit, muut tulosalueiden ja -yksiköiden esimiehet</p>
---	--	--	--

Pieksämäen ehkäisevän päihdetyön TOIMIALAKOHTAISET SUUNNITELMAT

Neuvolatoiminta

Äitiys- ja lastenneuvolatoiminnan tarkoituksena on turvata kasvavan lapsen ja koko perheen hyvinvointi. Työssä on kiinnitettävä huomiota erityistä tukea tarvitseviin perheisiin. Neuvolan toiminnassa korostuvat ennaltaehkäisy, varhainen puuttuminen, voimavaralähtöisyys ja moniammatillinen yhteistyö. Vanhempien päihdeongelman mahdollisimman varhainen havaitseminen ja avun saaminen perheelle on myös lasten mahdollisten tulevien päihdeongelmien ja syrjäytymisen ennaltaehkäisyä. Terveystarkastuksissa huomioidaan neuvola-asetuksen (380/2008) vaatimukset ehkäisevälle päihdetyölle.

Kriittinen menestystekijä	Tavoitteet	Toimenpiteet	Vastuutaho / -henkilö
<p>1. Vanhemmuuden tukeminen</p>	<p>1.1 Riskiperheiden tunnistaminen ja tukeminen äitiys- ja lastenneuvolassa (mm. perheväkivalta, mielenterveys- ja päihdeongelmat, kriisit perheessä) sekä varhainen ongelmiin puuttuminen</p>	<p>1.1 Väkivaltaseulan käyttö sovitulla äitiys- ja lastenneuvolakäynneillä</p> <p>1.2 Vanhempien alkoholin käytön kysyminen lastenneuvolassa (tarvittaessa AUDIT ja mini-interventio)</p> <p>1.3 Tarvittaessa tihennetyt kotikäynnit perheeseen (jo raskauden aikana)</p> <p>1.4 Perheneuvolaan / päihdepalveluihin ohjaaminen</p>	<p>Kohdat 1.1 – 2.2 Yksikön esimies, terveydenhoitaja, neuvolalääkäri</p>
<p>2. Naisten alkoholin käyttö</p>	<p>2.1 Raskaana olevien päihdeäitien tunnistaminen ja hoitoon ohjaus</p>	<p>2.1 Kaikille odottaville äideille ja mahdollisuuksien mukaan isille</p>	
<p><u>Toteutus (kohdat 1 ja 2):</u> Lastenneuvolassa on otettu käyttöön 1- ja 3 v- tarkatuksissa vanhempien päihdeseula (audit C). Väkivaltaseula lapsen ½ v- tarkastuksessa. Äitiysneuvolassa</p>	<p>2.2 Riskikäytön tunnistaminen</p>	<p>AUDIT-kysely ensimmäisellä neuvolakäynnillä äitiysneuvolassa</p> <p>Päihdeäitien hoitoonohjaus tehdyn mallin mukaan</p>	

<p>audit-kysely ensimmäisellä käynnillä ja raskauden puolivälissä vv-seula. Naisten joukkotarkastuksessa 30-vuotiaiden ikäluokalle toteutetaan audit kysely (10 kysymystä).</p> <p>Päihteitä käyttävien odottavien äitien hoito-ohje on laadittu ja sitä toteutetaan.</p>		<p>2.2 Naisten 30 v. papa-seulassa AUDIT-kysely, mini-interventio ja tarvittaessa jatkohoitoon ohjaaminen</p> <p>Muissa ikäryhmissä kysytään alkoholin käyttö (Audit C)</p>	
---	--	---	--

Koulu- ja opiskeluterveydenhuolto

Koulu- ja opiskeluterveydenhuollon tehtävänä on oppilaskohtaisen terveydentilan ja hyvinvoinnin kartoittaminen, terveyden ja sairauksien hoito sekä tarvittaessa jatkohoitoon ohjaus. Päihteiden käytön ennaltaehkäisyä ja varhaista puuttumista toteutetaan mm. terveystarkastuksissa ja oppilashuoltoryhmän toiminnassa. Lisäksi koulu- ja opiskeluterveydenhuolto osallistuu kouluyhteisön terveyden edistämiseen voimavarojensa mukaan osallistumalla oppituntien pitoon ja erilaisten terveystapahtumien toteuttamiseen. Neuvola- ja kouluterveydenhuollon asetus (380/2008) edellyttää kiinnittämään huomiota oppilaan lisäksi koko perheen hyvinvointiin.

Kriittinen menestystekijä	Tavoitteet	Toimenpiteet	Vastuutaho / -henkilö
<p>1. Lasten ja nuorten päihteiden käyttöön vaikuttaminen kouluterveydenhuollossa</p>	<p>1.1 Päihteiden (tupakka, alkoholi, huumeet) käytön vähentäminen ja ehkäisy sekä aloittamisien siirtäminen myöhemmäksi.</p> <p>Tupakka erityisenä painopistealueena.</p>	<p>1.1 Päihdeasioiden puheeksi otto erilaisten terveystapaamisten yhteydessä: terveystarkastukset, 3. lk. (nyk. 1. ja 5.lk:n laajat tarkastukset) vanhemmat (tupakointi, alkoholi), nuorison terveystodistus 8.-9. luokka (nuorten AUDIT = ADSUME/ päihdemittarin käyttö).</p> <p>1.2 Tupakka- ja muut päihdetunnit sovitusti, vieroitustoiminta.</p>	<p>Kohdat 1.1 – 2.2</p> <p>Yksikön esimies, koulu- ja opiskeluterveydenhuollon vastuulääkäri, terveydenhoitaja, koululääkäri</p>

<p>2. Nuorten päihteiden käyttöön vaikuttaminen opiskeluterveydenhuollossa</p> <p><u>Toteutus (kohdat 1 ja 2):</u> Nuorille tehdään nuorten audit (ADSUME) 8. luokan sekä 2. asteen terveystarkastuksessa 1. vuosikurssilla sekä kutsuntatarkastuksessa. Mini-interventio tai hoitoon ohjaus tehdään tarpeen mukaan (koulun päihde- mielenterveystyönt. sovitun ohajusmallin mukaan, tarv. käsitellään ohr:ssä) Vanhemmille audit lapsen 3. (1., 5.) lk:n tarkastuksessa.</p> <p>Tupakasta vieroitustoimintaa järjestetty yläkouluilla ja opiskeluterveydenhuollossa</p>		<p>1.3 Nuorten päihdetilanteen seuranta kouluterveyskyselyn avulla joka 2. vuosi</p> <p>2.1 Nuorten AUDIT lukion ja ammatillisen koulutuksen terveystarkastuksessa ja kutsuntatarkastuksessa -> tarvitt. päihdetyöntekijälle ohjaaminen, seurannan varmistaminen</p> <p>2.2 Järjestetään tupakasta vieroitustoimintaa sekä koulu- että opiskeluterveydenhuollossa</p>	
--	--	--	--

Työterveyshuolto, avosairaanhoito: lääkäreiden ja hoitajien vastaanottotoiminta, poliklinikka

Alkoholi liittyy moniin sairauksiin. Alkoholin käytön kysyminen ja siihen liittyvä mini-interventio ovat osa sairauden hoitoa. Alkoholin riskikäytön tunnistaminen ja siihen liittyvä ohjaus jo ennen riippuvuuden kehittymistä on tärkeää myös ehkäistäessä (alkoholi)sairauksia ja mm. sosiaalisia ongelmia. Mini-interventio on tutkimusten mukaan tehokas ja halpa keino vaikuttaa alkoholin käyttöön.

Kriittinen menestystekijä	Tavoitteet	Toimenpiteet	Vastuutaho / -henkilö
<p>1. Työkäisten alkoholinkäyttö</p> <p><u>Toteutus:</u> Mini-interventiomalli on laadittu vastaanotoille ja otettu vähitellen käyttöön -> koulutus syks. -10 järjestetty</p>	<p>1.1 Riskikäytön tunnistaminen terveystarkastuksissa ja sairasvastaanotoilla. Suurkulutuksen vähentäminen</p> <p>1.2 Rattijuopumusten määrän väheneminen</p>	<p>1.1 Alkoholin käytön puheeksi ottaminen, AUDIT-kyselyt ja mini-interventio (huom! erityisesti tietyt potilasryhmät).</p> <p>Terveysneuvonta, tarvittaessa päihdepalveluihin ohjaaminen</p> <p>1.2 Päihdeseurannat poliisin toimeksiantona</p>	<p>Tulos- ja työyksiköiden esimiehet</p> <p>Terveysten edistämisen yhdyshenkilö, vastaanottojen lääkärit ja hoitajat</p> <p>Em. + päihdepoliklinikka ja poliisi</p>
<p>2. Työntekijöiden hoitoonohjaus (alkoholi, huumeet)</p>	<p>2.1 Mahdollisimman varhainen hoitoonohjaus jos mini-interventio ei riitä</p>	<p>2.1 Päivitetään hoitoonohjausmallit työpaikoilla, niiden käyttöä tehostetaan</p> <p>2.2 <u>Hoitoonohjausmallit päivitetään tth:n kanssa.</u></p>	<p>Työterveyshuolto, työpaikat</p>
<p>3. Aikuisten tupakointi SAVUTON PIEKSÄMÄKI!</p> <p><u>Toteutus:</u> Ryhmä- ja yksilöohjausta tar-</p>	<p>3.1 Tupakoinnin väheneminen</p>	<p><u>SAVUTON PIEKSÄMÄKI!</u></p> <p>3.1 Tupakoinnin puheeksi ottaminen (vähintään Fageströmin 2 kys. testi), motivointi lopettamiseen,</p>	<p>Kuten kohdassa 1.1</p>

<p>jotaan tk:ssa, kouluilla ja oppilaitoksissa. Kaupungin työpajat, julkiset tilat ja tapahtumat ovat savuttomia, samoin ko. rakennusten ulkoalueet!</p> <p>4. Nuorten päihteiden käyttö</p> <p><u>Toteutus:</u> Käyttöön puuttuminen vastaanotoilla toteutuu huonosti!</p>	<p>4.1 Alle 18-v. päihteiden käyttöön puuttuminen sairausvastaanotoilla ja poliklinikalla <u>vaatii tehostamista</u></p>	<p>vieroitukseen ohjaaminen -> Ryhmät, yksilöohjaus</p> <p>4.1 Yhteys vanhempiin, ilmoitus lastensuojeluun, ohjaus nuorten päihde- / mielenterveyspalvelujen piiriin</p>	<p>Kuten kohdassa 1.1</p>
---	--	---	---------------------------

Ikäihmisten palvelut: eläkeikäisten neuvola, avosairaanhoito, kotihoito

Ikääntyminen tuo muutoksia elämään ja terveydentilaan. Alkoholin käyttö saattaa lisääntyä mm. eläkkeelle jäämisen jälkeen. Monilla ikäihmisillä on käytössään runsaasti lääkkeitä, joiden yhteisvaikutukset alkoholin kanssa voivat olla arvaamattomat. Lisäksi alkoholi voi aiheuttaa runsaasti psyykkisiä ja sosiaalisia haittoja. Alkoholin kohtuukäyttöön ohjaamisessa ja motivoinnissa sosiaali- ja terveydenhuollon henkilöstöllä on suuri merkitys.

Kriittinen menestystekijä	Tavoitteet	Toimenpiteet ja toteutus	Vastuutaho / -henkilö
<p>1. Iäkkäiden henkilöiden alkoholin käyttöön vaikuttaminen</p> <p><u>Toteutus:</u> Alkoholin käytön puheeksi otto toteutettu terveystarkastuksessa (70 v.) ja vastaanotoilla. AUDIT-kysely, mini-interventio. Tarvittaessa päihdepalveluihin ohjaaminen. Huomioitu erityisesti tietyt</p>	<p>1.1 Alkoholin riskikäytön tunnistaminen, käytön vähentäminen. Alkoholin ja lääkkeiden haittavaikutusten ja tapaturmien ehkäisy</p>	<p>1.1 <u>Alkoholin käytön puheeksi otto terveystarkastuksessa, vastaanotoilla, osastoilla ja kotihoidossa. Mini-interventio: Otetaan selvää-esite jaetaan ja käydään läpi, alkoholinkäytön arviointiin ja ohjaamiseen käytetään yli 65-vuotiaden alkoholimittaria</u></p> <p>1.2 65-vuotiaiden ryhmissä keskustellaan alkoholista, ohjataan itsearvi-</p>	<p>Kohdat 1.1 – 1.3 Tulos- ja työyksiköiden esimiehet, hoidon toteuttajat</p>

<p>sairaus- / riskiryhmät ”Otetaan selvää” –lehtinen käydään läpi Sairaalasta kotiuttamiskäytännöt -> huolehditaan yhteys päihdeyhdyshenkilöön, tuen varmistaminen kotiin. Kotihoidossa ikääntyneiden AUDIT- kyselyt, mini-interventiot tarv. käytössä</p>		<p>oon. Jaetaan ”Otetaan selvää” -esite 1.2 <u>Sairaalasta kotiuttamiskäytännöt: huolehditaan yhteys päihdepalvelui- hin ja tarvittavan tuen varmistami- nen kotiin, senioripäihdevastuuhun kilö-työryhmän hyödyntäminen</u> 1.3. <u>Kotihoidossa käytetään Otetaan selvää-esitettä ja yli 65-vuotiaiden alkoholimittaria. Mielenterveys- ja päihdetiimin hyödyntäminen.</u></p>	
---	--	--	--

Psykiatrian poliklinikka ja päihdepoliklinikka

Päihdeongelmat ja yksilön psyykkiset ongelmat liittyvät usein yhteen. On tärkeää, että näiden asioiden yhteys tunnistetaan sekä hoidossa ohjauksessa toimitaan riittävän verkostoituneesti ja moniammatillisesti huomioiden asiakkaan ja hänen perheensä arkielämässä selviytyminen ja tuen tarve.

Kriittinen menestystekijä	Tavoitteet	Toimenpiteet	Vastuutaho / -henkilö
<p>1. Lasten ja nuorten yksikkö, perheneuvola: Alle 18-vuotiaiden päihteiden käyttö</p> <p>Totutus: Alle 18 –v päihteiden käyttö otetaan puheeksi, tavoitteena käytön vähentäminen/ lopettaminen. Nuorten AUDIT (ADSUME) käytössä.</p>	<p>1.1 Alle 18-v päihteiden (alkoholi, huumeet) käyttö tunnistetaan, käytön vähentäminen / lopettaminen</p>	<p>1.1 Nuorten AUDIT-kyselyn käyttö (+huolen harmaa vyöhyke), keskustelu, motivointi, yhteistyö nuorten päihdepalveluiden ja lastensuojelun kanssa tarvittaessa</p>	<p>Kohdat 1.1 -3.1 Tulos- / työyksikön esimies, hoitoon osallistuvat työntekijät</p>

<p>Keskustelu, motivointi, tarv. yhteys lastensuojeluun.</p> <p>2. Akuuttitoiminta (hoitajapäivystys), vastaanotto toiminta (kuntouttava toiminta)</p> <p>Toteutus: Nuorten päihdetyön toimintamalli on valmistunut Yhteistyötä päihdepoliklinikan kanssa toteutetaan</p> <p>3. Päihdepoliklinikka</p> <p>Toteutus: Lapsi-työryhmä: säännölliset kokoontumiset lapsi- ja perhetyötä tekevien toimijoiden kanssa</p>	<p>2.1 Nuorten aikuisten (18-21 v.) päihteiden ongelmakäyttö tunnistetaan. Käytön vähentäminen</p> <p>2.2 Uusien potilaiden, joilla <18-vuotiaita lapsia, päihdeongelman tunnistaminen ja lasten huomioiminen</p> <p>3.1 Uusien asiakkaiden, joilla < 18-vuotiaita lapsia, lasten huomioiminen</p>	<p>2.1 AUDIT-kyselyt hoidon eri vaiheissa, tarvittavat jatkohoitotoimenpiteet</p> <p>2.2 AUDIT-kysely ja sen mukaiset jatkotoimenpiteet, perhetapaamiset, verkostopalaverit</p> <p>3.1 Verkostotyö lapsiperhepalveluiden kanssa, yhteistyö lastensuojelun kanssa</p>	
---	--	--	--

Päivähoito

Varhaiskasvatuksen ensisijaisena tavoitteena on edistää lapsen kokonaisvaltaista hyvinvointia ja elämänhallintaa, tukemalla hänen kasvuaan ja kehitystään yhteistyössä vanhempien kanssa. Varhaiskasvatuksen keskeisten periaatteiden mukaan lapsella on oikeus turvallisiin ihmissuhteisiin, turvattuun kasvuun, kehittymiseen ja oppimiseen sekä tarvitsemaansa erityiseen tukeen ja turvattuun, terveelliseen ympäristöön, jossa voi leikkiä ja toimia monipuolisesti.

Kriittinen menestystekijä	Tavoitteet	Toimenpiteet	Vastuutaho / -henkilö
<p>1. Kasvatuskumppanuus</p> <p>Toteutus: Lapsen varhaiskasvatussuunnitelmalomake on uudistettu ja lisätty mm. osio, jossa kartoitetaan perheen arkea kuormittavia tekijöitä mm. päihteet, väkivalta, talous, terveys Yksilöllinen vasu on laadittu jokaiselle lapselle yhdessä vanhempien kanssa syyskaudella ja tarvittaessa päivitetään keväällä.</p>	<p>1.1 Lisätä vanhempien ja henkilöstön ymmärrystä toisistaan ja lapsesta. Keskustella ja rakentaa yhteistä näkemystä lapsen kasvatuksesta ja kehityksen tukemisesta. Rakentaa keskinäistä luottamusta.</p>	<p>1.1 Kasvatuskeskustelut</p> <p>1.2 Lapsen varhaiskasvatussuunnitelman tekeminen</p>	<p>Kohdat 1.1 – 3.1 Päivähoidon johtaja ja jory, varhaiskasvatuksen hoito-, kasvatus- ja opetustehtävissä oleva henkilöstö</p>
<p>2. Varhainen puuttuminen</p> <p>Toteutus: Varhaiskasvatuksen henkilökunnan täydennyskoulutuksessa kerrettiin huolen puheeksi ottaminen. Tarvittaessa on pyydetty lastensuojelun konsultaatiota. Päiväkodin johtaja Seija Lipsanen edustaa päivähoitoa monialaisessa päihde-</p>	<p>2.1 Päihdeongelmien varhainen tunnistaminen. Taata lapsen oikeus turvallisiin ihmissuhteisiin ja turvattuun kasvuympäristöön.</p>	<p>2.1 Huolen puheeksi ottaminen vanhempien kanssa ja tarvittaessa moniammatillinen yhteistyö muiden viranomaisten kanssa.</p> <p>Neuvonta ja ohjaaminen hakemaan apua ongelmiin.</p>	

työryhmässä.			
3. Lasten terveyskasvatus <u>Toteutus:</u> Pedagogisissa suunnitelmissa on huomioitu terveys- ja turvataitokasvatuksen teemat.	3.1 Terveellisiin elämäntapoihin ohjaaminen. Turvataitojen opettaminen.	3.1 Huomioidaan terveyskasvatus sisältöalueiden suunnittelussa. Turvataitokasvatus	

Sosiaalityö / perheneuvola

Lasten ja perheiden sosiaalipalvelut: perheneuvola, lastensuojelun sosiaalityö ja perhetyö, aikuissosiaalityö

Lasten ja perheiden sosiaalipalvelujen tavoitteena on perheiden hyvinvoinnin lisääminen edistämällä ja tukemalla perheiden omatoimista selviytymistä ja sosiaalista turvallisuutta. Päihdeongelma voi näyttäytyä esim. toimeentulo-ongelmiin tai lastensuojeluun liittyvien tuentatarpeiden yhteydessä. Ennaltaehkäisevä työ ja avoimuuden tukitoimien antaminen perheille on ensisijainen tavoite kaikissa palveluissa, myös päihdeongelmiin liittyvissä palvelutarpeissa.

Kriittinen menestystekijä	Tavoitteet	Toimenpiteet	Vastuutaho / -henkilö
1. Perheiden päihteiden käyttöön vaikuttaminen ja varhainen puuttuminen <u>Toteutus:</u> Alkoholin käytön puheeksi otto systemaattista lasten ja perheiden palveluissa Alkoholin käytön kokeiluihin puututaan matalalla kynnyksellä	1.1 Päihdeongelmien/-haittojen tunnistaminen ja vähentäminen 1.2 Painopisteen siirto korjaavasta ehkäisevään päihdetyöhön	1.1.1 Alkoholin käytön puheeksi otto ja ohjaus tarvittaessa päihdepalveluihin 1.2.1. Aikuissosiaalityössä riittävästi aikaa/resurssia asiakkaiden henkilökohtaiseen aktivointiin ja ohjaukseen 1.2.2 Nuoriin kohdistuva etsivä ja ehkäisevä päihdetyö	Kohdat 1.1.1 – 3.1.3 Perhepalvelujohtaja ja tiimien vastuuhenkilöt

<p>2. Henkilöstön osaaminen</p> <p><u>Toteutus:</u> Hk osallistuu päihdekoulutuksiin</p> <p>3. Moniammatillinen yhteistyö ja verkostotyö</p> <p><u>Toteutus:</u> Viisari –työryhmä Päihdeyhdyshenkilöverkosto Katiska -työryhmä</p> <p>Henkilöresursseissa painotettu ehkäisevää ja varhaisen vaiheen päihdetyötä.</p>	<p>1.3 Vanhemmuuden tukeminen</p> <p>2.1 Tieto-taidon ylläpitäminen päihdetyössä</p> <p>3.1 Sosiaalityön asiantuntemus yhteistyöverkostoissa</p>	<p>1.3.1 Huolen puheeksi ottaminen vanhempien kanssa, tarvittaessa yhteistyö muiden viranomaisten kanssa</p> <p>1.3.2 Lastensuojeluilmoitusten perusteella tehtävät lastensuojelutarpeen selvitykset ovat laadukkaita ja johtavat ensisijaisesti perheen tarvitsemiin avoimuuden tukitoimiin</p> <p>2.1.1 Henkilöstön riittävä lisä-, täydennys- ja erityiskoulutus</p> <p>3.1.1 Sosiaalityöntekijät mukana kehittämis- ja yhteistyöhankkeissa</p> <p>3.1.2 Riittävä tiedotus, eri toimijoiden toimintamallit yhteistyötahojen tiedossa</p> <p>3.1.3 Yhteisten toimintamallien kehittäminen palvelujen rajapinnoille. Huolehditaan uuden lastensuojelulain mukaisista yhteistyön velvoitteista.</p>	
--	--	---	--

Peruskoulut, 2. asteen oppilaitokset

Tupakoinnin ja päihteiden käytön ennaltaehkäisyyn liittyvät tavoitteet toteutuvat sekä opetuksessa, koulujen ja oppilaitosten toimintakulttuurissa että oppilas-/ opiskelijahuollossa. Opetuksen tavoitteena on, että oppilas / opiskelija tietää päihteiden vaikutuksista sekä niiden kokeilun ja käytön haitoista. Koulujen ja oppilaitosten järjestysääntöihin on kirjattu tupakointia ja päihteiden käytön ehkäisyä koskevat määräykset. Kouluilla ja oppilaitoksilla on toimintamallit päihdetyöhön ja koko henkilöstö on sitoutunut toimimaan niiden mukaisesti. Oppilas- ja opiskelijahuollon rooli ennaltaehkäisevässä päihdetyössä on päihteiden käytön varhainen tunnistaminen, varhainen puuttuminen ja hoitoonohjaus. Yhteistyötä tehdään huoltajien, sosiaali- ja terveydenhuollon perus- ja erityispalveluiden sekä muiden viranomaisten kanssa. Nivelvaiheissa ”saattaen vaihtaminen” siirryttäessä koulutusasteelta toiselle on erityisen tärkeää.

Kriittiset menestystekijät	Tavoitteet	Toimenpiteet	Vastuutaho / -henkilö
<p>1. Päihdekasvatus</p> <p>Toteutus: Koulun pitäminen tupakkavapaana vyöhykkeenä on haasteellista yläkouluissa ja toisen asteen kouluissa. Oppilas / opiskelija on saanut tietoa päihteiden käytön haitoista ja vaaroista. Työturvallisuuskasvatukseen on kiinnitetty huomiota oppilaitoksissa. Vanhemmuutta on tuettu kouluissa ja oppilaitoksissa.</p>	<p>1.1 - Koulu pidetään tupakka- ja päihdevapaana vyöhykkeenä. (Tupakkalaki 12§)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Oppilas / opiskelija saa tietoa päihteiden käytön haitoista ja vaaroista. - Työturvallisuuskasvatus oppilaitoksissa. - Vanhemmuutta tuetaan 	<p>1.1 Koulun säännöt, välituntivalvonta, koulun toimintaohjeet. Päihdekasvatus opetussuunnitelman puitteissa eri oppiaineissa. Yhteistyö eri asiantuntijoiden kesken. Opastus / koulutus päihteiden vaikutuksesta työturvallisuuteen. Yhteistyö koulun ja kodin välillä, vanhempainillat / kotiväenillat.</p>	<p>Kohdat 1.1 – 4.1 Koulun rehtori Opettajat Oppilashuoltotyöryhmä Opiskelijahuoltotyöryhmä Muu koulun henkilökunta EPT:n ryhmä</p>
<p>2. Varhainen puuttuminen</p> <p>Toteutus: Nuorten päihdemittari (Adsume) soveltuvin osin käytössä oppilashuollossa. Päihde- / mielenterveystyöntekijä käytössä oppilaitoksilla. Laaditaan toimintamallit ohjaukseen päihdeasioissa.</p>	<p>2.1 - Tunnistetaan päihteiden käyttö, otetaan huoli puheeksi oppilaan, opiskelijoiden ja huoltajien kanssa.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Hoitoonohjaus yhteistyössä eri viranomaisten kanssa. - Tarvittavat palvelut käyttöön mahdollisimman nopeasti 	<p>2.1 Koulun toimintamallit Kuraattori- ja psykologipalvelut Koulu- ja opiskelijaterveydenhuolto Oppilas- ja opiskelijahuoltotyöryhmät Lastensuojeluilmoitukset. Nuorten AUDIT ja päihdemittari</p>	

<p>3. Yhteistyö</p> <p><u>Toteutus:</u> Moniammatillista yhteistyötä tehdään ja sitä kehitetään koko ajan. Päihdetietopaketti toteutuu vuosittain. Viisariryöryhmä kokoontuu säännöllisesti.</p> <p>4. Tiedonkulku</p> <p><u>Toteutus:</u> Siirtopalaverit kouluasteelta toiselle toteutetaan säännöllisesti keväisin.</p>	<p>3.1 Moniammatillista verkostoyhteistyötä vahvistetaan.</p> <p>4.1 Tarvittava, oleellinen tieto siirtyy työntekijältä toiselle yhteistyössä huoltajien ja opiskelijoiden kanssa.</p>	<p>3.1 Kuka päättää -seutukunnallinen päihdetietopaketti peruskoulun 6-luokkalaisille</p> <p>Viisari-työryhmä</p> <p>Yhteistyö nuorisotyön, seurakunnan, sosiaalitoimen, perheneuvolan mielenterveys- ja päihdeyksikön, poliisin, eri oppilaitosten, järjestöjen jne. kanssa.</p> <p>Opiskelijahuollossa huomioidaan erityisesti itsenäisen asumisen mukanaan tuomat haasteet.</p> <p>4.1 Yhteiset huoltajapalaverit, yhteiset siirtopalaverit, verkostokokoukset, muu tiedon siirto</p>	
--	--	--	--

Nuorisotoimi

Nuorisotoimen tavoitteena on pyrkimys parantaa nuorten elinoloja, keskittymällä sellaisiin toimenpiteisiin, joilla pyritään nuorten sosiaaliseen vahvistamiseen luomalla edellytykset vapaalle kansalaistoiminnalle sekä mahdollistamaan nuorisotalojen/tilojen käytön monipuolisesti erilaiset nuorisoryhmät ja yhteiskunnallinen tilanne huomioiden. Toiminta-ajatuksenamme on tuottaa monipuolisia vapaa-ajan palveluja ja edistää viihtyvyyttä Pieksämäen seutukunnalla sekä tukea oman elämän hallinnan keinojen lisäämistä, edistää tasa-arvoa ja suvaitsevaisuutta.

Kriittiset menestystekijät	Tavoitteet	Toimenpiteet	Vastuutaho / -henkilö
<p>1. Riittävät resurssit</p> <p>Toteutus: 1.1 Nuorisotoimessa työskentelee kolme erityisnuoriso-työntekijää. Lisäksi etsivän työn hankerahoituksella on palkattu yksi erityisnuorisotyöntekijä sekä kehitetty etsivää työtapaa erilaista sosiaalista vahvistamista tarvitsevien nuorten kanssa.</p> <p>1.2 Koulutusta puuttumiseen ja nuoren kohtaamiseen on mahdollistettu.</p>	<p>1.1 Riittävä ammattitaitoinen henkilöstö</p>	<p>1.1 Taloudellisten resurssien turvaaminen</p> <p>1.2 Koulutus, työtapojen kehittäminen</p>	<p>Kohdat 1.1 – 5.2 Esimies työaloittain tehtäväkohtainen vastuu</p>
<p>2. Varhainen puuttuminen</p> <p>Toteutus: 2.1 Toteutetaan yksilö-, pienryhmätyötä kohdennetusti. 6., 7. ja 8. luokille luokkatyötä koikäloukille 1 krt/ v. 2.2 Kohdennettua luokkatyötä 5.- 9 luokilla</p>	<p>2.1 Vähentää riskiehkäisyn tarvetta ja korjaavan työn tarvetta</p>	<p>2.1 Erityisnuorisotyöntekijät puuttuvat alaikäisten päihdekokeiluihin.</p> <p>2.2 Yksi erityisnuorisotyöntekijä työskentelee kouluilla koulu-yhteisössä suunnitellen ja toteuttaen varhaisen puuttumisen toimintamalleja / toimintoja. Lisäksi toinen erityisnuorisotyöntekijä tekee myös pienryhmätoimintoja erityistä tukea</p>	

<p>2.3 Kaikki nuorisotoimen toiminnot ovat päihdeettömiä</p> <p>2.4 Katupartioinnin kehittäminen alkanut syksyllä 2009, jatkuu edelleen. Jokaisessa päihdeettämässä tapahtumassa on partiointi osana. Isommat partiot ovat koulujen lomien alkaessa, Uusi-vuosi, Vappu ja koulujen loppuessa.</p> <p>2.5 Varhaisen puuttumisen käsikirjan laadinta aloitettu eri yhteistyötahojen kanssa.</p> <p>3. Pienryhmätöinnit</p> <p>Toteutus:</p> <p>3.1 Meriluodon koululla toteutettu tupakkaryhmä yläkouluikäisille sekä yksilötyötä tupakoinnin vähentämiseen/lopettamiseen</p> <p>3.2 Pienryhmätöinnit toteutettu Esedulla, Nikkarilassa ja Agricolas- sa etsivän nuorisotyön puitteissa.</p> <p>4. Kasvatus</p> <p>Toteutus:</p> <p>4.1 Kuka päättää - vuosittain 7.</p>	<p>2.5 Tavoitteena kehittää lasten, nuorten ja perheiden osallisuutta sekä työntekijöiden ja perheiden välistä varhaista avointa yhteistyötä Pieksämäellä.</p> <p>3.1 Kohdennetaan suunnitelmallisesti ennaltaehkäisevään tarpeeseen</p> <p>3.2 Pienryhmissä kannustetaan päihdeettömyyteen ja käydään läpi eri teemoja, joka lisää tietoisuutta omiin valintoihin</p> <p>4.1 Lisää tietoa omiin valintoihin</p>	<p>tarvitsevien lasten kanssa eri kouluilla.</p> <p>2.3 Nuorisotoimen kaikki toiminnot valvotusti päihdeettömiä; esim. nuorisotalotyö, tapahtumat</p> <p>2.4 Pieksu-katupartiointi</p> <p>3.1 Tukea tupakoinnin lopettamiseen</p> <p>4.1 Kuka päättää? –elämyksellinen ennaltaehkäisevä päihdetieto-paketti nuorille suunnattuna</p>	
--	--	--	--

<p>luokkalaisille (nyk.6. luokkalaisille). Kuka Päättää toteutettu keväällä 2010 kaupungin 6. luokkalaisille. Erilaisia teemailtoja nuorisokahvilalla päihteisiin liittyen.</p> <p>5. Yhteistyö</p> <p><u>Toteutus:</u> 5.1 Moniammatillinen verkostotyö. Viisari kokoontuu 4-7 kertaa vuodessa tarpeen mukaan. Katiska työryhmä n. 7 kertaa vuodessa. Säännölliset palaverit sosiaalitoimen ja poliisin kanssa.</p> <p>5.2 Kuntouttava työtoiminta aloitettu erityistä tukea vaativien nuorten kanssa yhteistyössä seurakunnan nuorisotyön, Te-toimiston ja sosiaalitoimen sekä päihde ja mielen-terveys yksikön kanssa.</p>	<p>5.1 Moniammatillisella yhteistyöllä tehostetaan toimintoja ja välletään päällekkäisyyttä toiminnoissa</p> <p>Katiskan tavoitteena on, että nuorten julkisen sektorin palvelujärjestelmässä siirrytään varhaisen tuen toteuttamiseen ja parannetaan nuorten mahdollisuuksia saada tarvitsemansa julkisia palveluita.</p> <p>5.2 Kuntouttavan työtoiminnan tavoitteena on löytää yksilölliset ratkaisut nuorille omalla urapolulla esim. koulutuspaikka, työkokeilu yms. ja sitä kautta kannustaa oman elämän hallintaa myös päihteiden käytössä</p>	<p>5.1 Yhteistyö sosiaalitoimen, poliisin, koulujen ja kolmannen sektorin kanssa</p> <p>5.2 Järjestetään kuntouttavaa työtoimintaa 1 krt/ viikko nuorisokahvilalla.</p>	
---	---	---	--

Pieksämäen seurakunta

Auttaa ihmisiä ja yhteisöjä arjessa selviytymisessä ja edistää / tukea terveitä elämäntapoja ja vastuullista käyttäytymistä. Ihmisen ainutkertaisen arvon tunnustaminen. Armon sanoman ja toivon näkökulman esillä pitäminen kaikissa olosuhteissa.

Kriittinen menestystekijä	Tavoitteet	Toimenpiteet	Vastuutaho / -henkilö
<p>1. Asiakaslähtöisyys ja osaaminen asiakkaan kohtaamisessa</p> <p>Toteutus: Vastaanottotyö, kotikäynnit, jalkaantuminen kadulle vahva leiri- ja retkitoiminta Seurakunnan järjestämä pienryhmätoiminta (eri työmuodot)</p> <p>Retki- ja leiritoiminta savutonta tupakkalain mukaisesti</p>	<p>1.1 Asiakkaan oman avuntarpeen huomiointi</p> <p>1.2 Tieto-aidon ylläpitäminen</p> <p>1.3 Löytää auttajaverkoston ulkopuolelle jääneet ja saattaa avun / toiminnan piiriin</p> <p>1.4 Moniammatillinen yhteistyö</p>	<p>1.1 Havainnointi, keskustelu, puheeksi ottaminen</p> <p>1.2 Kouluttautuminen keskeisissä ajankohtaisissa ehkäisevän päihdetyön haasteissa</p> <p>1.3 - Osallisuuden / seurakuntayhteyden mahdollistaminen - Vastaanotto, kotikäynnit (Diakoniatyö) - Muihin perustason ja erityispalveluihin ohjaaminen</p> <p>1.4 Osallistuminen kunnan / alueen toimijoiden verkostokokouksiin sekä arviointi- ja kehittämissyihin</p>	<p>Kohdat 1.1 – 3.2 Työaloittain tehtäväkohtainen vastuu</p>
<p>2. Rovastikunnallinen yhteistyö</p> <p>Toteutus: Virkistystoiminnan järjestäminen</p>	<p>2.1 Raittiutta tukeva yhteistyö, tiedon jakaminen, sosiaalinen tuki, seurakuntayhteyden ylläpito</p>	<p>2.1 - Järjestetään ryhmämuotoista toimintaa - Vertaistukimahdollisuuksia sekä muuta yhteisöllistä toimintaa - Päihdeettömien vaihtoehtojen tarjoaminen. - Järjestetään leiri- ja retkitoimintaa</p>	
<p>3. Perhetyön kehittäminen</p> <p>Toteutus: Keskustelu, aineellisen avun antaminen</p>	<p>3.1 Perheet, läheiset ja omaiset saavat kokonaisvaltaista tukea</p> <p>3.2 Henkinen, hengellinen, taloudellinen ja sosiaalinen tuki</p>	<p>3.1 Vertaistukiryhmän toiminnan kehittäminen ja ohjaaminen</p> <p>3.2 - Seurakunnalliset tilaisuudet - Yksilön kohtaaminen - Yhteisöllisyyden kokemuksen mahdollistaminen</p>	

<p>4. Nuorten yhteisöllisyys / yhdessä tekeminen</p> <p><u>Toteutus:</u> Kuka – päättää? -elämyksellinen ennaltaehkäisevä päihdetietopaketti, käytännön järjestelyt/ toteutus yhteistyössä yhteistyötahojen kanssa huomioidaan omassa toiminnassamme valtakunnallinen ennalta ehkäisevän päihdetyön viikko</p>	<p>4.1 Toteuttaa päihdekasvatusta yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa: Elämyksellisin, vuorovaikutuksellisin keinoin vaikutetaan lasten ja nuorten tupakointiin ja päihteiden käyttöön liittyviin asenteisiin sekä lasten ja nuorten terveyttä edistäviin valintoihin</p> <p>4.2 Herättää kiinnostus lapsissa ja nuorissa tupakan ja päihteiden käytön seurauksista</p>	<p>4.1 Kuka päättää? – elämyksellinen ennaltaehkäisevä päihdetietopaketti 6- luokkalaisille - Vanhempainilta - Tiedotus; lehdistö - Valistus</p>	<p>EPT-työryhmä</p>
---	---	--	---------------------

POLIISI

Poliisin yleisen järjestyksen ja turvallisuuden tehtävän alueeseen kuuluu myös päihtyneiden säilöönnotto ja valvonta. Mikäli päihtynyt henkilö ei käyttäydy väkivaltaisesti eikä hänestä aiheudu vaaraa perheelle tai muille hänen kanssaan asuville henkilöille, poliisi pyrkii toimittamaan päihtyneen ensisijaisesti kotiin tai asuinpaikkaansa.

Poliisi neuvoo mielellään myös nuoria eri tilanteissa ja tarjoaa heille apuaan jos sitä tarvitaan. Jokaiselle oppilaitokselle on nimetty oma koulupoliisi, jonka puoleen voi kääntyä nuorisoa koskevissa asioissa. Nuoren eli 15 – 18 –vuotiaan henkilön rikosprosessi on samanlainen kuin aikuisenkin. Rikosoikeudellinen vastuu alkaa 15-vuotiaana.

Kriittinen menestystekijä	Tavoitteet	Toimenpiteet	Vastuutaho / -henkilö
<p>1. Varhainen puuttuminen</p> <p><u>Toteutus:</u> Poliisi on ollut mahdollisuuksien mukaan näkyvillä etenkin ongelmalueilla. Ls-ilmoituksia 57 kpl 10/10 mennessä</p>	<p>1.1 Vähentää riskiehkäisyntarvetta</p>	<p>1.1.1 Näkyvyys katukuvassa, yhteistyö vanhempien kanssa 1.1.2 Lastensuojeluilmoitusten teko 1.1.3 Nopea yhteys muihin viranomaisiin ja tiedon jakaminen heidän kanssaan</p>	<p>Etelä-Savon poliisilaitoksen Pieksämäen poliisiaseman hälytys- ja valvontatoiminnan vastualueen komisario.</p>
<p>2. Asiantuntemus</p> <p><u>Toteutus:</u> Liikennevalistus, laillisuuskasvatus kouluille ja pv-kodeille</p>	<p>2.1 Jakaa tietoa / kokemusta muille viranomaisille sekä nuorten vanhemmille</p> <p>2.2 Jakaa tietoa nuorille</p>	<p>2.1.1 Koulutukset 2.1.2 Projektit eri viranomaisten kanssa, <u>Koulutuksiin / kouluttamiseen osallistuminen</u> 2.1.3 Vanhempainillat</p> <p>2.2 Valistus kouluilla</p>	
<p>3. Yhteistyö</p> <p><u>Toteutus:</u> Kuka päättää –tapahtumassa mukana vuosittain Yhteispalaverit säännöllisesti eri hallintokuntien kanssa</p>	<p>3. Moniammatillisen verkostoyhteistyön vahvistaminen</p>	<p>3.1 Viisari-työryhmä 3.2 Perheväkivaltaryhmä 3.3 Yhteistyö kunnan eri hallintokuntien kanssa ja muiden toimijoiden kanssa</p>	

PIEKSÄMÄEN KAUPUNGIN KUNTOUTTAVAN PÄIHDETYÖN STRATEGIA

Päihdetyön hoito- ja kuntoutuspalvelut

Sosiaali- ja terveydenhuollon työntekijät kohtaavat päihdeongelmaisia työssään paljon. Osalla päivystyspoliklinikan asiakkaista on päihdeongelma osasyynä hoitoon hakeutumiselle. Toimeentuloturvan asiakkaiden joukossa on päihdeongelmaisia asiakkaita. Tehostetun perhetyön ja lastensuojelun tukitoimien kohteena on päihdeongelmaisia asiakkaita ja perheitä. Terveydenhoidon henkilöstö on varsin hyvin koulutettua. Lääkäri-hoitaja –työmalli mahdollistaa entistä enemmän päihdeongelmaisen ja hänen perheensä seurannan. Ongelmana tulee olemaan eläköityminen ja työvoiman saanti. Päihdeongelmien ja päihdeasiakkaiden kohtaamisessa on ajoittain asenteellisuutta (asiaksnäkökulma). Henkilökunta on osaavaa, mutta päihdeosaamista on vahvistettava. Päihdetyön kehittämiseksi monialainen asiantuntijatyöryhmä on toimiva ratkaisu yhteistyörakenteena. Ryhmä on tapa varmistaa lähiyhteisön toimijoiden aktivoituminen yhteisesti sovitun strategian mukaisesti. Ehkäisevälle ja kuntouttavalle päihdetyölle tulee kummallekin nimetä omat työryhmät seuraamaan ja arvioimaan ehkäisevän ja korjaavan päihdetyön sekä päihdestrategian toteutumista.

Kriittinen menestystekijä	Tavoitteet	Toimenpiteet	Vastuutaho/ -henkilö
1. Päihdetyön haltuunotto <u>Toteutus:</u> 1.2 Työryhmä on nimetty 2. Osaaminen <u>Toteutus:</u> 2.1 – Hankkeiden järjestämät prosessikoulutukset – Osallistuminen yksittäisiin koulutuspäiviin – Konsultaatiokäytännöt sekä hoitajien että lääkärien keskuudessa – Sisäiset konsultaatiotiimit 2.2. Jatkuva koulutus	1.1 Päihdetyö Pieksämäellä on kehittyvä työala 1.2 Päihdestrategian toteutuminen 2.1 Henkilöstön tieto-aidon ylläpitäminen ja vahvistaminen osa-alueina päihdeongelman tunnistaminen, päihdeongelmaisen asiakkaan kohtaaminen, puheeksi otto ja menetelmäosaaminen 2.2 Asiakkaan oikeus hyvään palveluun toteutuu	1.1 Johtoryhmä varmistaa kehittämistyön jatkuvuuden 1.2 Nimetään kuntouttavan päihdetyön työryhmä 2.1 Henkilöstön jatkuva kouluttaminen: Yhteinen peruskoulutus kaikille tunnistamisesta, kohtaamisesta ja puheeksi ottamisesta. Konsultaatiokäytännöt määritellään selkeästi 2.2 Työntekijöiden asennoitumiseen vaikutetaan koulutuksen avulla	Kohdat 1.1-1.2 <u>Perusturvajohtaja</u> ja <u>perusturvan johtoryhmä</u> Kohdat 2.1-2.2 Ehkäisevän ja kuntouttavan päihdetyön työryhmät ja yksiköiden esimiehet

<p>2.3 Koulutus- ja tiedotustilaisuudet eri henkilöstöryhmille</p> <p>3. Varhainen puuttuminen</p> <p>Toteutus:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Laajapohjainen päihdeyhdyshenkilöverkosto <p>4. Yhteistyö / Verkostotyö</p> <p>Toteutus:</p> <p>4.1 – Päihdevastuuhenkilöt nimetty osassa työyksiköistä</p> <p>4.2 – Verkostotyö toteutuu keskeisenä asiakaslähtöisenä työmuotona</p> <p>5. Kuntouttava työote</p> <p>Toteutus:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Kuntouttavan työtoiminnan ohjaa ja - kuntouttavan työtoiminnan toteuttajia tullut lisää 	<p>2.3 Uuden lastensuojelulain mukanaan tuomiin haasteisiin vastaaminen</p> <p>3. Kehittyneet interventiokäytännöt</p> <p>4.1 Päihdeasioiden vastuuhenkilöiden ja päihdetyötä tekevien työntekijöiden verkostoitunut työote</p> <p>4.2 Asiakaslähtöiset verkostoneuvottelut ovat keskeinen työväline</p> <p>5. Asiakkaan selviytymisen edistäminen</p>	<p>2.3 Lastensuojelulain sisältö tehdään tutuksi koko palvelujärjestelmän henkilöstölle koulutuksen avulla</p> <p>3.1 Nimetään yksiköittäin avainhenkilöt, joille suunnataan menetelmäkoulutusta</p> <p>3.2 Terveystieteiden huollossa pysyvä lääkäri-hoitaja – asiakassuhde</p> <p>4.1 Päihdeasioiden vastuuhenkilöiden tehtävän kuva määritellään Yksiköt nimeävät päihdeasioiden vastuuhenkilön</p> <p>4.2 Verkostotyötä tehdään asiakaslähtöisesti</p> <p>Verkostoneuvotteluissa sovitaan työnjako ja selkiytetään toimijoiden tehtäviä asiakastyön prosesseissa</p> <p>5. Panostetaan palvelutarpeen kartoitukseen ja kuntouttavan työtoiminnan järjestämiseen riittävillä resursseilla</p>	<p>Perhepalvelujohtaja</p> <p>Yksiköiden esimiehet</p> <p>Avohoidon ylilääkäri</p> <p>Ehkäisevän ja kuntouttavan päihdetyön työryhmät</p> <p>Yksiköiden esimiehet</p> <p>Yksiköiden esimiehet Koko henkilöstö</p> <p>Aikuissosiaalityö</p>
--	--	--	--

Hoidontarpeen arviointi

Hoidon tarpeen arviointi (HTA) toteutuu nykytilanteessa päivystyksellisesti lain mukaisesti kolmen arkipäivän kuluessa, mikä tapahtuu sosiaali- ja terveydenhuollon eri yksiköissä. Päihdehuollon osalta tätä toimintaa koordinoi päihdepoliklinikan hoitotiimi. Moniongelmaisten asiakkaiden lisääntymisen myötä hoidontarpeenarviointi vaatii työntekijäresursseja ja erityisosaamista. Monidiagnoosi-asiakkaiden määrän lisääntyessä on vältettävä asiakkaan tarpeetonta ohjaamista viranomais- ja auttajataholta toiselle.

Kriittinen menestystekijä	Tavoitteet	Toimenpiteet	Vastuutaho/ -henkilö
<p>1. Kokonaisvaltainen arviointi</p> <p><u>Toteutus:</u></p> <p>1.1</p> <ul style="list-style-type: none"> – Päihde- ja mielenterveystyö yhdistynyt – Säännölliset kokoontumiset lapsi- ja perhetyötä tekevien toimijoiden kanssa (sosiaalityö, päivähoito, perheneuvola jne.) – Yhteistyö avo- ja laitoshoidon välillä on säännöllistä – Korvaushoitokäytäntö on vakiintunut <p>1.2.</p> <ul style="list-style-type: none"> – Asiakkaan ”pompottelua” esiintyy edelleen <p>1.3</p> <ul style="list-style-type: none"> – Läheiset huomioidaan mm. ryhmätoiminnassa 	<p>1.1 Moniongelmainen asiakas saa eri palveluja tarpeiden mukaan</p> <p>1.2 Hoidon tarpeen arvioinnista vastaava taho on määritelty</p> <p>1.3 Työskentelyssä huomioidaan asiakkaan läheisten tarpeet</p>	<p>1.1 Joustavia ja asiakaslähtöisiä toimintatapoja kehitetään erityisesti eri palveluiden rajapinnoilla (mielenterveys- ja päihdetyö, avo- ja laitoshoido, lastensuojelu, <u>jalkautuva työparityöskentely mm. kotihoidossa</u>)</p> <p>Kiinnitetään erityistä huomiota huumeasiakkaan hoitopolun kehittämiseen</p> <p>1.2 HTA:n käynnistää se taho, johon asiakas on ensin ottanut yhteyttä</p> <p>1.3 Kartoitetaan asiakkaan läheisten tilanne ja mahdollinen hoidon/tuen tarve</p>	<p>Kohdat 1.1-1.3 Päihdepoliklinikka Psykiatrian poliklinikka <u>Päihde- ja mielenterveysyksikön ylilääkäri</u></p> <p>Kohdat 2.1-2.2 <u>Perusturvalautakunta</u></p>
<p>2. Palveluiden oikea-aikaisuus</p>	<p>2.1 HTA:iin pääsy toteutuu kolmen arkipäivän sisällä</p>	<p>2.1 Riittävät henkilöresurssit erityispalveluissa</p>	

Toteutus:	2.2 Työntekijöillä on arviointiin liittyvä osaaminen ja menetelmät hallinnassa	2.2 HTA:ia toteuttavien työntekijöiden koulutus, työnohjaus ja konsultaatiomahdollisuudet turvataan	
------------------	--	---	--

Päihdepoliklinikka

Päihdepoliklinikka on vakiinnuttanut paikkansa palvelujärjestelmässä ja on keskeisin toimija avohoidon erityispalveluiden tuottajana päihdeongelmallisille. Päihdepoliklinikalla on työssä sairaanhoitajaa, sosiaalityöntekijä, puolipäiväinen osastosihteeri ja lääkäripalveluista vastaa yksikön ylilääkäri.. Päihdehaittojen jatkuvasti lisääntyessä on tämä resursointi niukka ja lisää toiminnan haavoittuvuutta. Asiakaskunta muodostuu alkoholin, huumeiden ja lääkkeiden käyttäjästä, sekä peliongelmaisista ja heidän läheisistään. Kaksoisdiagnoosi- ja monipäihdeasiakkaiden määrän lisääntyminen tekee toiminnan entistä haastavammaksi. Laitoskuntoutushoidon tarpeen arvioinnin ja maksusitoumukset tekee päihdepoliklinikka. Kehittämistoimintaa toteutetaan asiakastyön ohella. Työntekijät ovat mukana alueen päihdetyön kehittämishankkeissa.

Päihdepoliklinikalla on mahdollisuus yksilö-, ryhmä- ja läheis-/perhekäynteihin. Päihdeongelmaisen perheen lapset huomioidaan hoitojärjestelmässä. Verkostotyö on keskeinen osa päihdepoliklinikalla tehtävää työtä.

Kriittinen menestystekijä	Tavoitteet	Toimenpiteet	Vastuutaho/ -henkilö
1. Palvelun riittävyys Toteutus: 1 - Henkilöstöä lisätty 0,5 sairaanhoitajalla - Yksikön oma ylilääkäri vastaa lääkäripalveluista ½ pv/vk	1.1 Päihdeongelmia hoidetaan ensisijaisesti avohoidon keinoin 1.2 Riittävä henkilöstö mahdollistaa monipuolisten palvelujen tarjoamisen 1.3 Päivystys- ja avokatkaisutoimintaa kyetään vahvistamaan	1. Selvitetään mahdollisuudet lisätä henkilöstöresurssia yhdellä sairaanhoitajan toimella ja lisäämällä lääkäriresurssia yhdeksi koko päiväksi/ viikko	Avohoidon ylilääkäri
2. Nopea väliintulo Toteutus: 2 – Kehittämishankkeen aikana luotu työmalli käytössä	2. Nuorten päihdeongelmiin puututaan tehokkaasti ja tarkoituksenmukaisesti	2. Kehitetään työmalli nuorten parissa tehtävään päihdetyöhön kehittämishankkeen aikana vuosina 2008 – 2009	Kohdat 2-3.2 <u>Päihde- ja mielenterveyden ylilääkäri</u> Päihdepoliklinikka

<p>3. Läheisten näkökulma</p> <p>Toteutus: 3 – Läheisryhmät, verkostokokoukset, lapsitapaamiset, yhteistyö perheneuvolan kanssa, kotikäynnit</p>	<p>3. Läheisten selviytymiskeinojen vahvistaminen</p>	<p>3.1 Luodaan yhtenäinen käytäntö, jossa päihteiden käyttäjän läheiset otetaan huomioon jo hoidon suunnittelussa</p> <p>3.2 Vahvistetaan perhekeskeistä ja lapset huomioivaa työtettä koulutuksen ja työtapojen kehittämisen avulla</p>	
--	---	--	--

Katkaisuhoito (alkoholi, lääkkeet, huumeet)

Katkaisuhoidot toteutetaan pääsääntöisesti oman sairaalan osastoilla sekä ostopalveluna vieroituslaitosten yksiköistä. Avokatkaisuhoitoa toteutetaan pääasiassa päihdepoliklinikalla hoitosuhteessa oleville asiakkaille. Katkaisuhoitoasiakkaille tehdään jatkohoitosuunnitelma.

Kriittinen menestystekijä	Tavoitteet	Toimenpiteet	Vastuutahot/ -henkilö
<p>1. Joustava hoitoon pääsy</p> <p>Toteutus:</p> <p>1.– Joustava käytäntö katkaisuhoitoon pääsyssä (hoitajan arvio avohoidossa)</p> <p>2. Hoito-ohjelma</p> <p>Toteutus: – Päihdevastuuhoitajat</p>	<p>1. Hoitoon pääsy on mahdollista myös päihtyneenä</p> <p>1.2 Osastolle hakeutumisessa joustavat hoitokäytännöt</p> <p><u>1.3 Vaihtoehtoisia katkaisuhoitomalleja kehitetään monitoimijaverkostossa</u></p> <p>2. Katkaisuhoito-ohjelman sisällön kehittäminen</p>	<p>1.1 Katkaisuhoitoa toteutetaan Pieksämäellä kahdessa paikassa: vuodeosaston yhteydessä sekä ostopalveluna. Katkaisuhoitoon voi hakeutua myös päihtyneenä</p> <p>1.2 Selkiytetään katkaisuhoitoon pääsyyn liittyviä käytäntöjä</p> <p><u>1.3 Selvitetään koti- /päiväkatkaisuhoitomalleja</u></p> <p>2.1 Osastolla nimetään katkaisuhoitosta vastaava hoitaja, jolle varataan hoito-ohjelman kehittämiseen aikaresurssi</p> <p>2.2 Henkilökunnan motivaation ja osaamisen vahvistaminen koulutuksen avulla</p>	<p>Kohdat 1.1-1.3 <u>Vastaava ylilääkäri</u></p> <p><u>Seniори-hankkeen verkostotyöryhmä</u></p> <p>Kohdat 2.1-2.2 Yksikön esimies</p>

Korvaushoidot

Korvaushoito toteutuu päihdepoliklinikan ja vastaanottohoitajien yhteistyönä sekä viikonloppuisin osastolla. Hoitovastuu on päihdepoliklinikalla.

Kriittinen menestystekijä	Tavoitteet	Toimenpiteet	Vastuutaho/ -henkilö
<p>1. Hoidon saatavuus</p> <p><u>Toteutus:</u></p> <p>1.1 - Vastuulääkäri on nimetty</p> <p>1.2.- Henkilöstön sisäinen koulutus</p> <p>1.3 - Kaikille asiakkaille tehdään kuntoutussuunnitelma</p>	<p>1. <u>Korvaushoito</u> on osa päihdehoidon kokonaisuutta</p>	<p>1.1 Selkiytetään hoitojärjestelmää nimeämällä hoidosta vastaava lääkäri</p> <p>1.2 Sovitaan hoitokäytännöistä hoitoa toteuttavien yksiköiden kesken</p> <p>1.3 Hoito ja kuntoutus toteutuu päihdepoliklinikalla laaditun kuntoutussuunnitelman mukaan</p>	<p>Kohdat 1.1-1.2 <u>Päihde- ja mielenterveysyksikön ylilääkäri</u></p> <p><u>Päihde- ja mielenterveysyksikön ylilääkäri</u> Päihdepoliklinikka</p>

Kuntouttava laitoshoido

Laitoshoido hankitaan ostopalveluina useilta eri palvelujen tuottajilta. Pääsääntöisesti laituskuntoutusjaksot ovat olleet lyhytkestoisia, 2-4 viikkoa kestäviä. Laitoksiin hakeudutaan päihdepoliklinikan kautta, jossa hoidontarpeen arviointi ja maksusitoumuksen myöntäminen. Kuntoutuksen tarve arvioidaan päihdepoliklinikan työryhmässä ja maksusitoumuksia on voitu myöntää joustavasti. Tärkeää on myös vaihtoehtoisten laitoshoidomuotojen tarjolla oleminen. Osa asiakkaista tarvitsee laitoshoidoista pysäyttävää ja motivoivaa hoitojaksoa. Yhteistyö kuntoutusyksiköiden kanssa on joustavaa ja toimivaa ja on vahvistunut.

Kriittinen menestystekijä	Tavoitteet	Toimenpiteet	Vastuutaho/ -henkilö
<p>1. Suunnitelmallisuus</p> <p>Toteutus: 1.1 - Arviointikäytännöt sekä lähete- ja palautejärjestelmä toimivat 1.2 – Määräraha on ollut riittävä</p> <p>2. Jatkuvuus</p> <p>Toteutus: 2. – Jatkohoito sovitaan aina, on vakiintunut käytäntö</p>	<p>1. Laitoshoito perustuu asiakkaan hoidon tarpeen arviointiin ja kuntoutussuunnitelmaan. Asiakas ohjautuu oikea-aikaisesti oikeaan palveluun</p> <p>2. Asiakkaan jatkohoidosta on sovittu kuntoutumisjakson aikana</p>	<p>1.1 Hoidontarpeen arviointikäytäntöjä sekä lähete- ja palautejärjestelmiä kehitetään</p> <p>1.2 Turvataan kuntouttavaan laitoshoitoon tarvittavat määrärahat talousarviossa</p> <p>2. Vahvistetaan avo- ja laitoshoidon yhteistyökäytäntöjä kehittämällä asiakaspalaveri- ja verkostotyökäytäntöjä</p>	<p>Päihdepoliklinikka ja laitoshoitoyksiköt</p> <p>Perusturvalautakunta</p> <p>Päihdepoliklinikka ja laitoshoitoyksiköt</p>

Päiväkeskustoiminta

Päiväkeskus toimii Pieksämäen Yläristin pysäkin yhteydessä kunnan omana toimintana. Valtakunnallisesti päiväkeskustoiminta on merkittävä päihdeongelmaisen arjen tukija, mahdollisuus selvään päivään ja vertaistukeen. Toiminnalle on hyvät puitteet, myös tarve on ilmeinen, mutta toiminnan kehittäminen edellyttäisi kuitenkin resursointia henkilöstöön. Päiväkeskus on avoinna vuoden jokaisena päivänä.

Kriittinen menestystekijä	Tavoitteet	Toimenpiteet	Vastuutaho/ -henkilö
<p>1. Arjen tuki ja yhteisöllisyys</p> <p>Toteutus: 1.1 - Vastuuhenkilö ja ohjaajat on nimetty</p>	<p>1. Tukea mahdollisuutta selvään päivään, mahdollisuutta arkea tukeviin toimintoihin ja vertaistukeen</p>	<p>1.1 Toiminnalle nimetään <u>vastuuhenkilö ja ohjaajat</u></p>	<p>Kohdat 1.1-1.2 <u>Päihde- ja mielenterveysyksikön osastonhoitaja</u> <u>Yläristin pysäkki</u></p>

<p>1.2 – Päihdepoliklinikan ja päiväkeskuksen yhteistyötä on kehitetty</p> <p>1.3 – Päiväkeskuksen toiminnalla on määräraha</p> <p>1.4 – Toiminta <u>jatkunut kunnan ylläpitämänä</u></p>		<p>1.2 Nimetty työryhmä tukee toiminnan kehittämistä</p> <p>1.3 Toiminnalle osoitetaan määräraha</p> <p>1.4 Toiminnan tulevaisuus turvataan joko kunnallisena toimintana tai se ulkoistetaan järjestöpohjaiseksi toiminnaksi</p>	<p>Kohdat 1.3-1.4 <u>Perusturvalautakunta</u></p>
---	--	--	---

Asumispalvelut

Yläristin Pysäkki pystyy tarjoamaan tuetun määrä-aikaisen asumispalvelun, mutta sen jälkeen asumisen porrasteisuus ei toimi. Päihdeongelmalliselle on asunnon saaminen Pieksämäellä vaikeaa. Paikkakunnalta puuttuvat kokonaan tukiasunnot, joten asumisen portaittaisuus asumispalveluista itsenäiseen asumiseen ei toteudu Pieksämäellä. Panostuksen tulisi olla enemmän itsenäiseen asumiseen panostavaa, jossa välivaiheena tuettu asuminen. Asunnon saaminen on todella vaikeaa tilanteessa, jossa luottotiedot ovat menneet tai on kertynyt vuokrarästejä. Asumisen onnistumiseen tarvitaan vaikeasti päihdeongelmaisen kohdalla vahvoja tukirakenteita.

Kriittinen menestystekijä	Tavoitteet	Toimenpiteet	Vastuutaho/ -henkilö
<p>1. Asumisen porrasteisuus</p> <p><u>Toteutus:</u></p> <p>1.1 - Ei muutosta</p> <p>1.2 - Tukiasunto pilotointivaiheessa,</p>	<p>1. Riittävä tuki kuntoutumisen / elämäntilanteen eri vaiheissa – erityisryhmien asumistarpeet (mm. <u>kaupungin oma vuokra-asuntotarjonta, sosiaalinen isännöinti</u>)</p>	<p>1.1 <u>Nimetään</u> laajapohjainen työryhmä selvittämään päihdeongelmisten henkilöiden asumiseen liittyviä kysymyksiä, <u>ns. asumispalvelutyöryhmä</u></p> <p>1.2 Luodaan moniportainen asumisjärjestelmä alkaen huoltokodista, tukiasumisen kautta itsenäiseen asumiseen</p> <p>1.3 Tukiasumiseen liittyä ammatillista tukea ja vapaaehtoisten, koulutettujen tukihenkilöiden tukea</p>	<p><u>Perusturvan</u> johtaja</p> <p>Toimenpide -kohdassa 1.1 nimetty työryhmä</p> <p>Toimenpide -kohdassa 1.1 nimetty työryhmä</p>

Huumeiden käyttäjien sosiaali- ja terveysneuvontapiste Vinkki

Vinkin toiminta on käynnistynyt vuoden 2006 alusta. Toiminta perustuu tartuntatautilakiin (935/2003) ja asetukseen, joissa annetaan yksityiskohtaisia ohjeita tartuntatautiin vastustamistyön toteutumisesta. Terveysneuvontapisteeseen tavoitteena on pyrkiä vähentämään veriteitse leviävien tautien tartuntariskiä, mataltaa kynnystä hoitoon, sekä luoda luottamuksellinen suhde huumeita käyttäviin henkilöihin. Vinkissä on mahdollisuus saada A- ja B – hepatiittirokotuksia sekä vaihtaa likaiset ruiskut ja neulat puhtaisiin. Terveysneuvontatoiminta toteutuu kerran viikossa tunti kerrallaan, jolloin paikalla on yksi työntekijää. Työhön on sitoutunut kaikkiaan viisi työntekijää. Asiakasmäärät ovat olleet vähäisiä.

Kriittinen menestystekijä	Tavoitteet	Toimenpiteet	Vastuutaho/ -henkilö
<p>1. Helppo tavoitettavuus</p> <p><u>Toteutus:</u></p> <p>1.1 – Vastuuhenkilö nimetty</p> <p>1.2 – Toimitila päihdepoliklinikan yhteydessä</p> <p>1.3 – Toiminta vakiintunut osaksi päihdepoliklinikan toimintaa</p>	<p>1.1 Tavoittaa huumeita käyttävät henkilöt, jotka eivät ole hoidon tai palvelujen piirissä ja ehkäistä tartuntatauteja ja huumeista aiheutuvia haittoja.</p>	<p>1.3 Vinkki-toiminnalle nimetään vastuuhenkilö toiminnan koordinoimiseksi</p> <p>1.2 Järjestetään toimitila, johon on helppo hakeutua</p> <p>1.3 Toiminta ja sen kehittäminen nivoutuu nuorten päihdetyön kehittämishankkeeseen v. 2008-2009</p>	<p>Kohdat 1.1-1.3 Päihdepoliklinikka Avohoidon ylilääkäri</p>
<p>2. Asiantuntemus</p> <p><u>Toteutus:</u></p> <p>2. – Osallistuttu mm valtakunnallisiin terveysneuvontapäiviin</p>	<p>2. Palvelu vastaa huumeiden käyttäjien palvelujen tarpeisiin</p>	<p>2. Vinkin työntekijöiden ammattitaito ja jaksaminen varmistetaan koulutuksella ja työnohjauksella</p>	<p>Avohoidon ylilääkäri Päihdepoliklinikka</p>

Selviämisasema / Ensisuoja

Selviämisasema ja ensisuoja puuttuvat paikkakunnalta. Tämänkaltaisille palveluille on kuitenkin eri työyksiköissä toimivien työntekijöiden kokemuksen mukaan tarvetta. Myös putkapidätysten korkea lukumäärä viittaa selviämisaseman puutteeseen. Hoidon ulkopuolelle jää vaikeasti päihdeongelmaisia, jotka eivät kykene omin neuvoin saamaan kierrettään poikki. Pieksämäeltä puuttuu sellainen paikka, johon voi hakeutua päihtyneenäkin ja jossa voi turvallisesti ja valvotusti selvitä humalatilasta. Tällä hetkellä juopumuspidätykset tapahtuvat joka toinen viikko Varkaudessa. Tausta-aineisto alkoholikuolemiseen ja alkoholisairauksien osalta puoltaa selviämisaseman järjestämistä paikkakunnalle.

Kriittinen menestystekijä	Tavoitteet	Toimenpiteet	Vastuutaho/ -henkilö
<p>1. Matala kynnys</p> <p>Toteutus:</p> <p>1.1 – Työryhmä tehnyt selvityksen mutta selviämisasemaa ei ole käynnistetty toistaiseksi</p>	<p>1. Alkoholikuolemien ja alkoholisairauksien ehkäiseminen ja päihdeongelmaisen henkilön elämän laadun kohentaminen</p>	<p>1.1 Perustetaan työryhmä selvittämään selviämisaseman järjestämisen eri vaihtoehdot ja mahdollisuudet, myös järjestösektorin valmiudet tutkitaan. Hankerahoituksen mahdollisuudet tutkitaan</p> <p>1.2 Työryhmän selvityksen pohjalta päätetään selviämisaseman toiminnan käynnistämisestä</p>	<p><u>Perusturvan johtaja</u></p> <p><u>Perusturvalautakunta</u></p>

TE-hallinto (työ- ja elinkeinohallinto)

Työpolitiikan strategian tärkeimpiä tavoitteita on alentaa rakenteellista työttömyyttä ja torjua syrjäytymistä. Siksi päihdeongelmaisen paluu työelämään on tärkeää. Laki kuntouttavasta työtoiminnasta velvoittaa TE-hallinnon ja sosiaaliviranomaiset yhteistyöhön työttömän kanssa. TE-hallinnon eräs vaikeimmin palveltava ryhmä ovat päihdeongelmaiset työnhakijat.

Kriittinen menestystekijä	Tavoitteet	Toimenpiteet	Vastuutaho/ -henkilö
<p>1. Kuntoutuksen näkökulma</p> <p>Toteutus:</p> <p>– Kuntouttavan työtoiminnan ohjaaja</p> <p>– Kuntouttavan työtoiminnan toteuttajia tullut lisää</p>	<p>1.1 Päihdeasiakas on kuntoutusasiakas</p> <p>1.2 Aktivointitoimenpiteet toteutetaan yhteistoiminnassa sosiaalitoimen kanssa</p> <p><u>1.3 päihdehoidollinen kuntoutumisen tukeminen</u></p>	<p>1. Päihdeasiakkaalla on kuntoutuksen status ja kuntoutumiseen annetaan aikaa</p> <p><u>vertaistuki</u></p> <p><u>ohjaus virallisiin palvelujärjestelmiin</u></p>	<p><u>TE-toimisto /</u></p> <p>kuntoutuspalvelut</p> <p><u>aikuissosiaalityö</u></p>

Seurakunnan päihdetyö

Seurakunnan päihdetyön peruselementit ovat vastaanottotoiminta, kotikäyntityö ja päihdeleirit. Seurakunnan päihdetyö näyttäytyy merkittävänä voimavarana päihdetyön kentällä Pieksämäellä. Vuosittainen päihdeleiri ja tukihenkilötoiminta tukevat kuntoutumista ja päihteetöntä elämäntapaa. Seurakunnan päihdetyössä kohdataan pitkälle syrjäytyneitä päihdeongelmaisia laajalti. Seurakunnan päihdetyössä (diakoniatyön alueella) nähdään huolen aiheena nuoret.

Kriittinen menestystekijä	Tavoitteet	Toimenpiteet	Vastuutaho/ -henkilö
1. Palveluiden monimuotoisuus Toteutus: 1. – Säännöllinen osallistuminen päihdeyhdyshenkilöpalaveriin – Yhteistyö kolmannen sektorin kanssa	1. Nykyisten toimintojen ja yhteistyökäytäntöjen jatkuvuuden turvaaminen 2. <u>Vertaistukiryhmä toiminnan kehittämisen yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa</u>	1. Seurakunnan edustaja on mukana päihdetyön työryhmissä 2. <u>Vertaistukiryhmä toiminnan toteuttamisen yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa</u>	Kuntouttavan päihdetyön työryhmä <u>Päihdetyön diakoni</u>

Asiakasjärjestöt ja muu vapaaehtoistoiminta

Paikkakunnalla toimivista asiakasjärjestöistä on AA-ryhmillä ja A-klinikalla merkittävää vertaistukitoimintaa päihdeongelmaisille.

AA-ryhmä Paikkakunnan AA-ryhmät toimivat 12 askeleen ohjelman ja perinteittensä pohjalta vertaistukiryhminä. AA-ryhmällä on oma kokoontumistila Kirkkotielellä samassa talossa Yläristin Pysäkin kanssa. Tämän lisäksi ryhmä kantaa vastuuta Naarajärven vankilalla kokoontuvasta ryhmästä. AA-ryhmät järjestävät myös yleisiä tiedotustilaisuuksia. AA:n perinteisiin kuuluu sitoutumattomuuden ja riippumattomuuden periaate.

AL-anon omaisryhmällä ei tällä hetkellä ole toimintaa Pieksämäellä.

A-kilta Pieksämäen A-killan toiminta on hyvä ja toimiva vaihtoehtoinen vertaistukiryhmä paikkakunnalla. Kuuluu valtakunnalliseen A-killan liittoon. Kokoontuminen on keskiviikkoisin Yläristin Pysäkin tiloissa. Kilta järjestää retkitoimintaa, saunailtoja ja muuta viriketoimintaa. Tulevaisuuden haasteina A-killassa nähdään rahoituksen turvaaminen, kävijämäärän lisääminen ja tiedottaminen. Jäsenmäärä on nykyisin noin 30. Toiminnasta tiedottamiseen on panostettu.

Pieksämäen katulähetys tekee yhteistyötä eri uskonsuuntien kanssa järjestämällä vapaaehtoistoimintana ruokapalvelua ja väliaikaista asumispalvelua. Toiminta on ns. matalan kynnyksen palvelua ja kohdentuu hyvin syrjäytyneeseen päihdeongelmaisten joukkoon. On merkittävä vaihtoehtoinen toimija.

Kriittinen menestystekijä	Tavoitteet	Toimenpiteet	Vastuutaho/ -henkilö
1. Palveluiden monimuotoisuus Toteutus: 1.1 – Kaupunki tukee toimintoja antamalla korvauksetta tai pientä korvausta vastaan kokoontumis- ja/ tai toimintatilat 1.2 – Yhteistyötä ollut eri tilanteissa	1. Päihdepalveluissa huomioidaan kolmannen sektorin toiminnan mahdollisuudet ja voimavarat	1.1 Asiakasjärjestöjen toimintaa tuetaan kaikin tavoin 1.2 Asiakasjärjestöjä kuullaan päihdepalvelujen järjestämisessä	Kohdat 1.1-1.2 Kuntouttavan päihde-työn työryhmä Perusturvan johtoryhmä

Kehittämishankkeet

Seniari-projekti (2005 - 2008) ja **Seniari – jatkohanke (2009–2011)**

Ikääntyvän väestön päihdepalveluiden kehittämiseen kohdistunut hanke on auttanut tunnistamaan ikääntyvien päihdeongelmaisten erityistarpeita. Projektin kautta on luotu monitoimija- ja työparimalli kotiin vietäviin palveluihin. Alkoholi-ongelmaisten eläkeläisten lisääntyvä joukko on haaste terveydenhuollolle kuin myös sosiaali- ja huollolle tulevaisuudessa. Hanke päättyy vuoden 2008 loppuun mennessä. Asiakkuuksia on ollut n 30, konsultatioasiakkuuksia huomattavasti enemmän. Asiakastyö on ollut ohjausta, neuvontaa ja opastusta ja myös vertaistukitoimintaa. Projekti on RAY:n rahoittama ja Tyynelän kehittämiskeskukseen hallinnoima. Meneillään Seniari – jatkohanke 2009–2011, jossa on päätavoitteina osajaverkoston kouluttaminen ja vertaisryhmätoiminnan kehittäminen päihteitä käyttäville ikäihmisille.

KiipIt – hanke (2009–2012)

KiipIt –projekti on Kehittämiskeskus Tyynelän hallinnoima ja Raha-automaattiyhdistyksen kokonaisuudessaan rahoittama hanke. Projekti on toiminnassa vuosina 2009 – 2012. Hankkeen toiminta-alueeseen kuuluu seitsemän pilottipaikkakuntaa: Pieksämäki, Varkaus, Heinävesi, Leppävirta, Juva, Joroinen ja Rantasalmi. Projekti toteutetaan yhteistyössä pilottipaikkakuntien olemassa olevien toimijoiden kanssa. Hankkeen kannalta keskeisimmät yhteistyökumppanit ovat pilottipaikkakuntien sosiaalityö, työvoimahallinto, päihdehuollon avo- ja laitospalvelut, päiväkeskukset, päihdehuollon asumispalvelut, seurakunnat sekä paikkakunnilla toimivat muut hankkeet ja kolmannen sektorin toimijat. Projektin tavoitteena on asiakkaan päihteettömän elämäntilanteen vahvistami-

nen ehkäisemällä ja lieventämällä retkahdustilanteita. Toisen tavoitteena on ammattitukihenkilön avulla motivoituneen hoitoprosessin ylläpitäminen laitoskuntoutuksen ja avopalveluiden siirtymävaiheissa.. Yhteistyössä pilottipaikkakuntien kanssa pyritään luomaan toimivia toimintamalleja arjen jalkautuvien palvelujen kehittämiseksi palvelujen nivelvaiheisiin.

Pelissä- hanke (2008-2011)

Raha-automaattiyhdistyksen rahoittama PELISSÄ on Keski- ja Itä-Suomen ongelmapelaajien hoidon kehittämis- ja tutkimushanke (2008-2011). PELISSÄ on Sovatek-säätiön, Kehittämiskeskus Tyynelän ja Kuopion kriisikeskuksen yhteistyöhanke, jota Sovatek-säätiö hallinnoi. Kehittämiskeskus Tyynelän osahankkeen toiminta-alueena on Pieksämäen lisäksi Mikkeli, Savonlinna ja Varkaus. Tyynelän osahankkeen tavoitteena on tarkoituksenmukaisten hoitokäytäntöiden ja palvelupolkujen kehittäminen ongelmapelaajille ja heidän läheisilleen. Lisäksi osahankkeen tavoitteena on ammattihenkilöstön tietotaidon lisääminen moniportaisella koulutuksella. Kehittämiskeskus Tyynelän hanke toteutetaan yhteistyössä Pieksämäen, Mikkelin, Savonlinnan ja Varkauden päihdeklินิกoiden ja mielenterveysyksiköiden sekä oppilaitosten kanssa.

Päättyneet hankkeet: Räättäli- (2005-2009), Mielenterveys- ja päihdetyön kehittämishanke, Tupa (2006-2007), Nuorten päihdetyön kehittämishanke (2008-2009), Eläksä- hanke (lapsiperheiden päihdetyö 2006-2008),

Kriittinen menestystekijä	Tavoitteet	Toimenpiteet	Vastuutaho/ -henkilö
<p>1. Hyvien käytäntöjen juurruttaminen</p> <p><u>Toteutus:</u></p> <p>-Senioripäihdevastuuhenkilö (spvh)-koulutus - Kotihoitoon nimetty päihde- ja mielenterveystyöstä vastaava henkilö</p>	<p>1. Kehittämishankkeiden kautta tuotettu tieto ja hyvät käytännöt hyödynnetään palveluita kehitettäessä</p> <p>- <u>Ikääntyneiden päihdeongelmiin erikoistuneen Seniori-tiimin toiminta turvataan hankkeen päättymisen jälkeen.</u></p> <p>- <u>Seniori-vertaistukiryhmän toiminnan jatkuvuus turvataan ja laajentuminen haja-asutusalueille mahdollistetaan.</u></p> <p>- <u>Päihdeettömän elämäntilanteen vahvistaminen, retkahdusten estäminen.</u></p> <p>- <u>Hoitoprosessin ylläpitäminen palvelujen nivelvaiheissa</u></p>	<p>1.1 <u>Seniori-hanke:</u></p> <p>- <u>Senioripäihdevastuuhenkilö (spvh)-koulutuksen käyneet henkilöt muodostavat työryhmän osaajaverkoston</u></p> <p>1.2 <u>KiipIt-hanke:</u> <u>Jalkautuva työntekijä tukee asiakasta päihdeettömyyteen ja motivoi hoitoprosessin jatkuvuuteen laitos- ja avopalvelujen nivelkohdissa.</u></p>	<p>Kohdat 1.1-1.3 Kuntouttavan päihdetyön työryhmä Sosiaali- ja terveys-toimen johtoryhmä</p>

<p><u>Toteutus:</u></p> <p>1.3 Koulutukset toteutuneet.</p> <p>1.4 – Kuntouttava työtoiminta vahvistunut sosiaalityön ja te-toimiston yhteistyöllä</p> <p>1.5 - Organisaatiomuutoksessa päihde- ja mielenterveystyö yhdistyneet, yhteistyö vahvistunut ja esim. kaksoisdiagnoosiasiak-kaiden hoitoketju selkiytynyt</p> <p>1.6 – Kehittämishankkeen aikana luotu työmalli käytössä nuorten päihdetyössä</p> <p>1.7 – Hanke antoi kokemuksen, että jalkautuva päihdetyö on toimiva työskentelytapa päihdeongelmaisten perheiden kohdalla</p>	<p>- Toimintamallien kehittäminen jalkautuvissa palveluissa</p>	<p>1.3 <u>Pelissä-hanke:</u> <u>Ammattilaisille suunnattuja koulutuksia:</u> - <u>Lyhyet, (4h) ongelmapelaamisen tunnistamisesta ja hoidosta.</u> - <u>1,5 vuotta kestävä, Ongelmapelaajien ja heidän läheistensä kohtaaminen, tuki ja hoito-prosessikoulutus.</u></p> <p><u>PÄÄTTYNEET HANKKEET:</u></p> <p>1.4 Räätäli-hanke (2005-2009)</p> <p>1.5 Mielenterveys- ja päihdetyön kehittämishanke, Tupa-hanke (2006-2007)</p> <p>1.6 Nuorten <u>päihdetyön kehittämishanke</u> (2008-2009)</p> <p>1.7 Eläksä-hanke (2006-2008)</p>	
--	---	--	--

Päihdetyön tiedotus

Paikallinen tiedottaminen päihdepalveluista on satunnaista, siksi tiedottamista on tehostettava ja tiedotustoiminnassa on toimittava suunnitelmallisesti.

Kriittinen menestystekijä	Tavoitteet	Toimenpiteet	Vastuutaho/ -henkilö
<p>1. Tiedon kulku</p> <p><u>Toteutus:</u> 1. – Päihdepalveluopasta ei ole, vaan päihdepalveluista on päivitettyä tietoa kaupungin palvelusivuilta</p>	<p>1. Päihdealaan liittyvä tiedottaminen tehostuu</p>	<p>1. Laaditaan Pieksämäen päihdepalveluopas, jossa on kuvattu paikallinen päihdepalvelujärjestelmä yhteystietoineen. Opas tulee myös sähköisessä muodossa kaupungin www-sivuille.</p>	<p>Ehkäisevän ja kuntouttavan päihdetyön työryhmät</p>

LIITE**Päihdestrategian valmisteluun nimetyt alatyöryhmät****Ennaltaehkäisyn ja varhaisen puuttumisen työryhmä:**

Gylling, Mirjam, Perheneuvola
 Hännikäinen, Päivi, Koulutoimi
 Lipponen, Riikka, Erityisnuorisotyö
 Moilanen, Kirsi, Seurakunnan nuorisotyö
 Norontaus, Merja, Terveystoimi
 Pirttiaho, Jaakko, Poliisi
 Valkonen, Minna, Koulutoimi
 Vallisto, Matias, Pieksämäen ammattiopisto

Päihdekuntoutuksen työryhmä:

Asikainen, Sirpa, Lastensuojelu
 Kallio Saila, Päihdepoliklinikka
 Koskela, Jyrki, Tyynelän kuntoutuskeskus
 Laakkonen, Maarit, Räättäli-projekti/ Tyynelä
 Leinonen Esko, A-Kilta
 Myllymäki Eija, Seniori-projekti/ Tyynelä
 Paavilainen Pekka, Terveystoimi
 Pakarinen Anja, Työvoimahallinto
 Rytönen Pauli, Yläristin Pysäkki
 Ryyänen Mikko, Seurakunnan diakoniatyö

Päivitystyöryhmä:

Lappi Pauli, Lastensuojelu
 Hännikäinen Päivi, Koulutoimi
 Niilo- Rämä Pia, Nuorisotoimi
 Moilanen Kirsi, Seurakunnan nuorisotyö
 Norontaus Merja, Perusturva
 Nikki Ari-Pekka, Poliisi
 Valkonen Minna, Koulutoimi
 Hollari Heli, Pieksämäen ammattiopisto, Esedu

Päivitystyöryhmä:

Lappi Pauli, Lastensuojelu
 Saarinen Marjatta, Päihdepoliklinikka
 Koskela, Jyrki, Tyynelän kuntoutuskeskus
 Laakkonen, Maarit, Räättäli-projekti/ Tyynelä
Jaakkola Kari A-kilta
 Myllymäki Eija, Seniori-projekti/ Tyynelä
 Paavilainen Pekka, Terveystoimi
 Pakarinen Anja, Työvoimahallinto
 Rytönen Pauli, Yläristin Pysäkki
 Ryyänen Mikko, Seurakunnan diakoniatyö
Kosonen Heli, Kotihoito
Pulkkinen Esko, Päihde- ja mielenterveystyö
Äijö Ritva-Helinä, osastonhoitaja